

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ

МАСТЕР РАД

**САРАДЊА ВАСПИТАЧА И РОДИТЕЉА У ПРИПРЕМИ
ДЕЦЕ ЗА ПОЛАЗАК У ШКОЛУ – ИЗАЗОВИ И
МОГУЋНОСТИ**

Ментор:

др Тања Панић, проф.

Студент:

Марина Дробњак

Сремска Митровица, 2026.

**ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И
ПОСЛОВНЕ ИНФОРМАТИЧАРЕ-СИРМИЈУМ**

МАСТЕР РАД

ТЕМА

**САРАДЊА ВАСПИТАЧА И РОДИТЕЉА У ПРИПРЕМИ
ДЕЦЕ ЗА ПОЛАЗАК У ШКОЛУ – ИЗАЗОВИ И
МОГУЋНОСТИ**

ПРЕДМЕТ

ГОТОВОСТ ДЕЦЕ ЗА ПОЛАЗАК У ШКОЛУ

Ментор:

др Тања Панић, проф.

Студент:

Марина Дробњак

бр. индекса: 23/2023-М

Сремска Митровица, 2026.

САЖЕТАК

Ово истраживање је усмерено на анализу сарадње између родитеља и васпитача у процесу припреме деце за полазак у школу, као једног од најзначајнијих прелазних периода у раном образовању. Полазак у школу представља сложен процес који подразумева бројне развојне, емоционалне и социјалне изазове, због чега сарадња породице и предшколске установе има кључну улогу у обезбеђивању успешне адаптације детета. У савременим образовним системима, квалитет комуникације и интеракције између родитеља и васпитача представља један од најважнијих фактора који утичу на развој детета и на континуитет васпитно-образовног процеса. У оквиру овог истраживања испитивани су најчешћи изазови, перцепције и потребе васпитача и родитеља деце предшколског узраста из Предшколске установе „Миша Цвијовић“ у Пријепољу, на узорку од 15 васпитача и 30 родитеља, применом структурираног анкетног упитника као истраживачког инструмента. Резултати показују да родитељи и васпитачи углавном успостављају редовну комуникацију, али да у њој постоје ограничења као што су недостатак времена, различита очекивања, недовољна информисаност и ограничена институционална подршка. Перцепција родитеља о сопственом доприносу припреми детета најчешће се односи на развој основних когнитивних и предакадемских вештина, читање, јачање фине моторике и подстицање самосталности. Са друге стране, васпитачи наглашавају значај доследности у породичним навикама, мотивационој подршци и развијању радних навика. И родитељи и васпитачи истичу потребу за систематским унапређењем сарадње кроз индивидуалне разговоре, заједничке радионице, транспарентније информисање и веће укључивање родитеља у активности које доприносе припреми за школу. Указани предлози могу послужити као основ за развој практичних мера које би допринеле јачању партнерства породице и предшколске установе. Квалитетно партнерство има значајну улогу не само у успешном преласку детета у школско окружење, већ и у подстицању његовог даљег развоја и дугорочних образовних исхода.

Кључне речи: *сарадња, припрема за школу, комуникација, родитељи, васпитачи, предшколско васпитање.*

САДРЖАЈ

САЖЕТАК	3
УВОД	6
1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО	8
1.1. Дефинисање основних појмова	8
1.2. Значај сарадње васпитача и родитеља у припреми деце за школу	9
1.2.1. Партнерство као основа васпитно-образовног рада	10
1.2.2. Димензије квалитетне сарадње	10
1.2.3. Улога сарадње у развоју радних навика, самосталности и социјалних вештина	11
1.2.4. Утицај породичног окружења на припремљеност детета	12
1.2.5. Улога васпитача у подстицању активног учешћа породице	13
1.3. Теоријски модели сарадње породице и установе	13
1.3.1. Епстајнов модел шест типова сарадње	13
1.3.2. Бронфенбренерова еколошка теорија развоја	14
1.3.3. Модел баријера у сарадњи	15
1.3.4. Теорија партнерства у образовању	16
1.4. Изазови и могућности у сарадњи васпитача и родитеља	17
1.4.1. Најчешћи изазови	17
1.4.2. Социокономски и културни фактори који утичу на сарадњу	18
1.4.3. Могућности за унапређење дијалога и партнерства	19
1.4.4. Улога установе у подршци сарадњи	20
1.5. Досадашња истраживања	21
2. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО	24
2.1. Предмет истраживања	24
2.2. Проблем и циљ истраживања	24
2.3. Задаци истраживања	25

2.4. Хипотезе истраживања	25
2.5. Методе, технике и инструменти.....	25
2.6. Узорак истраживања.....	27
2.7. Статистичка обрада података.....	27
2.8. Организација и ток истраживања.....	27
3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	29
3.1. Ставови родитеља и васпитача о значају сарадње	29
3.2. Идентификовани изазови и баријере у сарадњи.....	37
3.3. Перцепција доприноса породице у припреми деце.....	42
3.4. Предлози за унапређење сарадње	46
3.5. Ставови родитеља и васпитача о очекивањима и улози у припреми детета	49
4. ДИСКУСИЈА.....	59
5. ПРЕДЛОЗИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПРАКСЕ.....	63
6. ЗАКЉУЧАК.....	66
7. ЛИТЕРАТУРА.....	69
ПРИЛОЗИ	72
УПИТНИК ЗА РОДИТЕЉЕ.....	72
УПИТНИК ЗА ВАСПИТАЧЕ	75

УВОД

Полазак у школу представља једну од најзначајнијих развојних транзиција у детињству. Прелазак из предшколске установе у формално школско окружење не подразумева само промену свакодневног социјалног, когнитивног и емоционалног контекста, већ и усвајање нових обавеза, правила и очекивања. Управо зато, припрема деце за полазак у школу има круцијалну улогу у обезбеђивању њихове успешне адаптације, а сарадња породице и предшколске установе представља неопходан предуслов за квалитетан и подржан прелазак.

Савремена педагошка литература јасно указује на значај активне улоге родитеља у васпитно-образовном процесу (Epstein, 2001; Desforges & Abouchaar, 2003). Породица је први и најважнији контекст развоја у коме дете стиче основне навике, радне рутине, вредности, социјалне вештине и самопоуздање. Са друге стране, предшколска установа доприноси систематском развоју компетенција кроз структуриране активности, социјализацију и подстицајно окружење. Успостављање партнерског односа између родитеља и васпитача није само препорука, већ доказано утиче на боље академске, социјалне и емоционалне исходе детета.

У Србији је значај партнерства са породицом додатно наглашен у Основама програма *Године узлета* (2019), који заступа холистички приступ развоју детета. У документу се наводи да је сарадња са породицом један од темељних принципа, као и да припрема за школу представља заједничку одговорност породице и предшколске установе. Ипак, у пракси се показује да ова сарадња често није на нивоу који би био неопходан за оптималну припрему детета.

Проблем који се уочава јесте да, иако је партнерство између родитеља и васпитача нормативно заступљено, у реалности постоје бројни изазови који ометају његову доследну примену. Међу најчешћим се истичу: недовољна информисаност једне или обе стране, различита очекивања у погледу припреме детета, ограничено време за комуникацију, разлике у васпитним стиливима, неједнак образовни и социоекономски капацитети родитеља, као и недовољна доступност заједничких активности. Ови фактори утичу на степен укључивања родитеља, што се директно одражава на припремљеност детета за школу (Hornby & Lafaele, 2011).

Релевантност овог проблема је вишеструка. Успешна транзиција у школу значајно утиче на даљи школски успех, самопоуздање и целокупни развој детета. С обзиром на то, неопходно је испитати како родитељи и васпитачи перципирају своју улогу, које изазове идентификују и на који начин оцењују допринос заједничке сарадње у припреми за школу.

Сврха овог рада јесте да се анализирају могућности и ограничења сарадње између родитеља и васпитача у процесу припреме деце за полазак у школу. Рад има за циљ да утврди начине комуникације, доминантна очекивања, најчешће изазове у сарадњи и перцепцију доприноса породице у целокупном процесу. Емпиријски део рада обухватиће анализу ставова родитеља и васпитача, као и њихове предлоге за унапређење сарадње.

Посебан значај истраживања огледа се у чињеници да добијени резултати могу послужити као основ за унапређивање комуникације и партнерства између породице и установе, као и за креирање практичних препорука за васпитаче, стручне сараднике и предшколске установе. Полазимо од претпоставке да је континуирана и квалитетна сарадња предуслов за развој мотивисаног, самопоузданог и функционално припремљеног детета спремног за нове школске изазове.

1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО

1.1. Дефинисање основних појмова

У циљу јасног теоријског оквира овог рада, неопходно је дефинисати кључне појмове као што су сарадња, партнерство и припремљеност за школу, јер они представљају основу за анализу односа између васпитача и родитеља у процесу припреме деце за полазак у школу.

Сарадња васпитача и родитеља у предшколском васпитању и образовању представља систематски и континуирани процес размене информација, координације активности и заједничког доношења одлука са циљем подршке развоју детета (Epstein, 2011). Она се заснива на партнерству које препознаје породицу као примарног васпитача и социјалног посредника детета, а васпитача као професионалца који пружа стручну подршку и смернице (Hornby & Lafaele, 2011). Према Основама програма, *Године узлета* (2019), сарадња са породицом представља обавезан и структурни сегмент васпитно-образовног рада, који подразумева активно укључивање родитеља у планирање, праћење и реализацију програма.

Припремљеност за школу (*school readiness*) означава комплексни скуп способности детета које омогућавају успешан почетак школовања, когнитивних, језичких, социјалних, емоционалних и моторичких, као и развијених навика учења и саморегулације (UNICEF, 2012; Deslandes, 2009). У процесу припреме за школу, васпитачи и родитељи имају комплементарне улоге: васпитачи обезбеђују педагошку структуру, професионално вођење и дидактичке услове, док родитељи пружају емоционалну подршку, стабилност и континуитет у учењу ван установе (Epstein, 2011; Pianta & Kraft-Sayre, 1999).

Изазови у сарадњи могу бити резултат различитих фактора. Они обухватају недовољно усклађена очекивања родитеља и васпитача око тога шта чини адекватну припрему детета за школу, ограничено време за комуникацију, социоекономске и културне разлике, као и недовољну стручну припремљеност васпитача за рад са породицама (Hornby & Lafaele, 2011). Често се јављају недовољно јасни облици комуникације, повремена површноост у ангажовању или недовољно развијене стратегије за изградњу партнерства, што може утицати на ефективност припреме детета за школске обавезе.

Могућности сарадње укључују развој ефективних и интерактивних облика партнерства који унапређују припрему детета за школу. То обухвата редовну и двосмерну комуникацију, едукацију родитеља о начинима подршке развоју детета, заједничко планирање активности, укључивање родитеља у свакодневни програм и оснаживање њихових компетенција (Године узлета, 2019; Fantuzzo et al., 2004). Стварање квалитетних прилика за интеракцију доприноси развоју међусобног поверења и омогућава индивидуализован и флексибилан приступ који узима у обзир различите потребе детета и породице (Deslandes, 2009).

Квалитетна сарадња васпитача и родитеља представља кључни фактор у процесу припреме детета за школу, јер обезбеђује стабилно и подстицајно окружење за развој, олакшава адаптацију на ново образовно окружење и доприноси дугорочном академском и социјалном успеху детета.

1.2. Значај сарадње васпитача и родитеља у припреми деце за школу

Припрема деце за полазак у школу представља значајан период у њиховом развоју, који обухвата психо-социјалне и когнитивне промене. Ове промене су пресудне за успешност детета и његово самопоуздање у новом окружењу. У овом процесу, сарадња васпитача и родитеља игра кључну улогу, јер је неопходна синхронизација њихових деловања како би се формирале основне васпитно-образовне компетенције детета. Поред тога, индивидуалне разлике у темпу развоја и специфичне потребе детета захтевају персонализован, флексибилан приступ, што захтева квалитетну сарадњу свих учесника. У складу са начелом индивидуализације, васпитачима су потребне информације које му омогућавају да васпитно деловање усмери на потенцијале, постигнуће и подручја успешности сваког детета (Larocque, Kleiman & Darling, 2011).

Истраживања потврђују да је рани узраст, односно квалитет сарадње родитеља са предшколском установом, основа за касније академске и социјалне исходе код деце (Arnold, Zeljo & Doctoroff, 2008; Powell, Son, File & San Juan, 2010; Serpell & Mashburn, 2011). Интеракције на релацији васпитач-родитељ-дете дају прилику и одраслом да учи, да се развија и мења, спознајући кроз њих дете, себе и природу васпитања и смисао властитог деловања (Павловић Бренеселовић, 2012).

У пракси често постоје изазови који отежавају ову сарадњу. То укључује различите ставове родитеља и васпитача о томе шта представља адекватна припрема, недовољну комуникацију и ограничене могућности родитеља да се активно укључе у процес припреме. Изазови могу проистацати и из социоекономских услова, нивоа образовања родитеља, као и културних и социјалних разлика које утичу на перцепцију образовања. Понекад и недовољна стручна припремљеност васпитача за рад са родитељима може отежати успостављање отворене и ефективне комуникације, док неповерење и нејасна очекивања са обе стране могу довести до површног ангажовања или конфликта. Истраживање Панић, Дедај и Опсеница Костић (2018) указује на то да васпитачи често процењују потребу за додатном подршком деце на основу личне процене и искуства, што може довести до неуједначене праксе у раду са родитељима и децом.

1.2.1. Партнерство као основа васпитно-образовног рада

Партнерство између васпитача и родитеља представља темељ васпитно-образовног рада у предшколској установи и заснива се на принципима међусобног поверења, уважавања и заједничке одговорности за развој детета. Према Епстеиновом моделу сарадње (Epstein, 2011), партнерство подразумева активну улогу обе стране у процесу планирања, праћења и вредновања развојних и образовних активности. Родитељи се препознају као примарни васпитачи и носиоци породичног контекста, док су васпитачи стручњаци који професионално воде процес учења и подстицања развоја.

У *Годинама узлета* (2019) партнерство је утемељено као један од кључних принципа предшколског васпитања. Оно се остварује кроз отворену комуникацију, заједничко доношење одлука и активно учешће родитеља у животу групе. Овако схваћено партнерство није формално, већ подразумева интеракцију која доприноси добробити детета и стварању подстицајног окружења за његов развој.

1.2.2. Димензије квалитетне сарадње

Квалитетна сарадња обухвата више међусобно повезаних димензија које обезбеђују њену функционалност и ефикасност.

Комуникација представља основни предуслов сарадње. Она подразумева редовну, правремену и двосмерну размену информација између родитеља и

васпитача. Истраживања показују да је управо квалитет комуникације најчешћи фактор који одређује успешност сарадње (Hornby & Lafaele, 2011). Ефективна комуникација укључује јасан језик, приступачност, уважавање различитих ставова и доступност васпитача за разговор у складу са потребама породице. Инструменти комуникације (родитељски састанци, дневници, електронски канали) су неопходни, јер често практично подржавају квалитетну сарадњу.

Размена информација односи се на континуирано информисање родитеља о развоју, понашању и потребама детета, али и на омогућавање родитељима да поделе значајне информације о породичном окружењу, навикама и интересовањима детета. На овај начин се формира целокупна слика о детету, неопходна за индивидуализован приступ.

Заједничко планирање подразумева укључивање родитеља у процес планирања активности, радионица, програма и транзиционих корака у припреми деце за школу. Према савременим педагошким приступима, учешће родитеља у планирању повећава њихову мотивисаност, оснажује партнерски однос и доприноси доследности у васпитно-образовном деловању у кући и установи (Fantuzzo et al., 2004).

1.2.3. Улога сарадње у развоју радних навика, самосталности и социјалних вештина

Развој радних навика, самосталности и социјалних вештина представља кључан сегмент припреме детета за полазак у школу. Стручна литература наглашава да најбоље резултате у овим областима даје усклађено деловање породице и установе (Deslandes, 2009). Кроз учешће у активностима у вртићу родитељи стичу знања и практичне вештине о томе како да развијају способности детета (Powell et al., 2010). Родитељи, имају прилику да упознају своје дете као члана групе, његово понашање, однос према другој деци, однос према учењу (Крњаја и Мишкељин, 2006).

Сарадња омогућава да родитељи и васпитачи заједно креирају подстицајно окружење у којем се код детета подстичу:

- радне навике (учење кроз игру, упорност, концентрација, прихватање задатака),
- самосталност (брига о личним стварима, доношење једноставних одлука, саморегулација),

- социјалне вештине (комуникација са вршњацима, кооперација, решавање конфликта).

Ефективна сарадња доприноси уједначеним васпитним поступцима у кући и установи, што је посебно важно за децу у периоду транзиције из предшколског у школско окружење. Васпитачи кроз партнерство могу подучавати родитеље стратегијама које развијају самосталност и социјалну компетентност, а родитељи могу пружити увид у специфичности дететовог понашања и интересовања.

Резултати истраживања указују да је ангажовање родитеља код куће, као и у вртићу, интензивније током периода непосредне припреме детета за школу, а да родитељи у мањој мери придају значај ранијим фазама развоја и учења детета, односно периоду који претходи припремном предшколском програму (Стојковић, Маркови Јелић, 2017).

1.2.4. Утицај породичног окружења на припремљеност детета

Породично окружење представља најважнији контекст развоја у раном детињству и значајно утиче на припремљеност детета за школу. Према Бронфенбренеровој еколошкој теорији развоја (Bronfenbrenner, 1979), породица је примарни микросистем у којем дете усваја обрасце понашања, вредности и вештине неопходне за успешну адаптацију у школи.

Утицаји породичног окружења се манифестују кроз:

- језички развој: количина и квалитет вербалне стимулације, читање у кући, разговори;
- когнитивни развој: подстицајне активности (слагалице, игре, манипулативни материјали), рутина учења;
- социјални развој: подршка емоционалној стабилности, моделирање понашања, границе и правила.

Социоекономски статус, образовање родитеља, породичне навике и културни обрасци могу значајно утицати на разлике у припремљености деце (UNICEF, 2012). Управо зато сарадња са породицом омогућава васпитачима да препознају специфичности и потребе детета и да обезбеде индивидуализован приступ који компензује недостатке или јача постојеће ресурсе породице.

1.2.5. Улога васпитача у подстицању активног учешћа породице

Улога васпитача у развоју партнерства са породицом није пасивна, већ проактивна и стратешка. Васпитач је одговоран за иницирање и одржавање комуникације, креирање могућности за укључивање родитеља и оснаживање њихових компетенција у области подршке дететовом развоју. Укљученост родитеља подразумева истинско бављење дететом и учешће у активностима са децом, које се манифестује кроз осетљивост на дететове потребе и капацитете, подешеност детету и рефлексивност (Павловић Бренеселовић и Крњаја, 2017).

Активности васпитача укључују:

- организовање индивидуалних разговора и радионица,
- креирање отвореног и прихватајућег окружења за родитеље,
- прилагођавање комуникације различитим потребама породица,
- пружање повратних информација заснованих на посматрању и документовању развоја детета,
- оснаживање родитеља да наставе активности код куће.

Према *Годинама узлета* (2019), васпитач има улогу посредника између детета и породице, који својим стручним компетенцијама води процес сарадње у правцу унапређења добробити детета. Ефикасна улога васпитача подразумева и континуирано професионално усавршавање у области комуникације, саветодавног рада и партнерских односа. Право родитеља да учествују у васпитању своје деце омогућава им да преузму активну улогу у креирању бољих услова за учење и одрастање своје деце од раног узраста, да развију проактивни приступ предшколском образовању и да постану активни у тражењу да се организују програми који задовољавају њихове потребе, као и потребе њихове деце (Павловић Бренеселовић и Крњаја, 2017).

1.3. Теоријски модели сарадње породице и установе

1.3.1. Епстајнов модел шест типова сарадње

Сарадња породице и установе у предшколском васпитању и образовању представља комплексни систем интеракција који доприноси целокупном развоју детета. Један од најкоришћенијих теоријских оквира за разумевање ових односа је модел шест

типова сарадње који је развила Џојс Епстин (2011). Она идентификује шест кључних димензија ангажовања родитеља: родитељске обавезе, комуникацију, волонтеризам, учење код куће, учешће у доношењу одлука и сарадњу са заједницом. Свака од ових димензија пружа специфичне механизме за укључивање родитеља у образовни процес и доприноси квалитету припреме детета за школу.

Прва димензија, родитељске обавезе, подразумева подршку дететовом учењу код куће и укључивање у свакодневне активности које унапређују когнитивне и социјалне вештине детета. Истраживања показују да доследна родитељска подршка директно утиче на академске резултате и развој самосталности код деце (Fantuzzo et al., 2004). Друга димензија, комуникација, обухвата редовну двосмерну размену информација која омогућава васпитачима да прате развој детета, а родитељима да боље разумеју васпитно-образовни процес и своју улогу у њему (Hornby & Lafaele, 2011).

Волонтеризам и учење код куће представљају конкретне форме практичног ангажовања родитеља, од учешћа у активностима установе до праћења и подстицања дететовог учења ван установе. Ове димензије омогућавају стварање доследног окружења за учење у школи и код куће, што је кључно за транзицију из предшколског у школско окружење (Deslandes, 2009). Доношење одлука и сарадња са заједницом проширују партнерство на организациони и социјални ниво, омогућавајући родитељима да активно учествују у стратешким одлукама установе и повезују образовни процес са окружењем у коме дете живи.

Примена Епстајновог модела у предшколском контексту показује да структурирани приступ сарадњи са родитељима омогућава унапређење комуникације, повећање родитељског ангажмана и јачање партнерских односа (Epstein, 2011; Fantuzzo et al., 2004). Осим тога, овај модел подстиче васпитаче да активно укључују родитеље у процес планирања и праћења активности, чиме се обезбеђује континуитет у подршци развоју детета и унапређује његова припремљеност за школу.

1.3.2. Бронфенбренерова еколошка теорија развоја

Бронфенбренерова еколошка теорија развоја (Bronfenbrenner, 1979) истиче да је дете у центру сложеног система утицаја различитих контекста који обликују његов развој. Према овој теорији, развој детета не може се разумети изоловано, већ кроз интеракцију микросистема (породица, вршњаци, васпитачи), мезосистема (односи

између микросистема), егзосистема (шири друштвени утицаји као што су родитељски посао, локална заједница) и макросистема (културни и социоекономски оквири).

У контексту предшколског образовања, сарадња породице и установе представља мезосистем у којем се непосредно повезују микросистеми детета. Ова интеракција омогућава усклађене утицаје на развој детета и припрему за школу, јер конзистентност поред формалних васпитних активности у установи и континуитета подршке код куће доприноси емоционалној стабилности, социјалним компетенцијама и когнитивним постигнућима детета (Deslandes, 2009; Pianta & Kraft-Sayre, 1999).

Применом Бронфенбренеровог модела у пракси, васпитачи и родитељи могу идентификовати кључне факторе који утичу на припрему детета, као што су комуникација, организација учења код куће, родитељски ставови и социјална подршка. Укључивање родитеља у свакодневне активности и образовне програме обезбеђује усклађеност утицаја и ствара окружење које подстиче свеобухватан развој детета. Ово је посебно важно у периоду транзиције из предшколског у школско окружење, када се дете суочава са новим захтевима и очекивањима (UNICEF, 2012).

Бронфенбренерова теорија наглашава да квалитетна сарадња између породице и васпитача није само пожељна, већ неопходна за постизање холистичког развоја детета. Препознавање детета у центру система омогућава професионалцима да креирају индивидуализоване стратегије које интегришу различите утицаје и обезбеђују континуитет подршке у свим окружењима у којима дете борави.

1.3.3. Модел баријера у сарадњи

Сарадња између родитеља и васпитача није увек једноставна и може бити ометена различитим баријерама. Хорнбу и Лафаеле (2011) идентификују четири главне врсте препрека: индивидуалне, породичне, институционалне и друштвене. Индивидуалне баријере односе се на ставове, искуства и очекивања самих родитеља или васпитача, укључујући недостатак самопоуздања, не познавање образовног система или страх од процене компетенција. Породичне баријере обухватају социјално-економске факторе, ниво образовања родитеља, културолошке норме, али и породичне динамике које могу ограничити време и ангажовање родитеља у сарадњи (Desforges & Abouchar, 2003).

Институционалне баријере се односе на недовољну организациону подршку, ограничене ресурсе, недостатак формалних процедура за укључивање родитеља и недовољно стручно оспособљавање васпитача за рад са породицама (Hornby, 2011). Друштвене баријере укључују шира социјална и културна очекивања, стереотипе о улози родитеља и васпитача, али и системске неједнакости које отежавају равноправан дијалог.

Употреба овог модела у анализи односа родитеља и васпитача омогућава препознавање и систематско упућивање напрепрека које ометају квалитетну сарадњу. Примена модела помаже васпитачима да развију стратегије за превазилажење индивидуалних и институционалних препрека, док институцијама пружа увид у неопходност стварања подржавајућег окружења и програма за едукацију родитеља (Hornby & Lafaele, 2011; Desforges & Abouchaar, 2003).

Разумевање ових баријера кључно је за унапређење партнерства, јер омогућава развој ефикасних метода комуникације, планирања и заједничког одлучивања, што директно утиче на припремљеност детета за школу и квалитет целокупног образовног процеса.

1.3.4. Теорија партнерства у образовању

Теорија партнерства у образовању заснива се на принципу да квалитетно образовно искуство детета зависи од активног, узајамног и респективног односа између породице и образовне установе. Кључни принципи партнерства укључују уважавање, двосмерну комуникацију и заједничко одлучивање (Epstein, 2011; Hornby, 2011).

Уважавање подразумева признање родитељских искустава, вредности и перспектива, док двосмерна комуникација омогућава размену информација, повратних реакција и заједничко планирање активности које доприносе развоју детета. Заједничко одлучивање подразумева да родитељи и васпитачи имају активну улогу у обликовању образовног програма, планирању и вредновању активности, чиме се повећава доследност у образовању код куће и у установи.

У контексту предшколског образовања, партнерство има посебан значај јер омогућава да развојне потребе детета буду препознате и подржане у оба окружења. Преко партнерства родитељи постају активни учесници у процесу учења, док

васпитачи добијају увид у породични контекст и специфичне потребе детета. Ово партнерство доприноси развоју социјалних и емоционалних вештина, радних навика и самосталности, а истовремено оснажује родитеље да подрже дететов развој и адаптацију на школско окружење (Fantuzzo et al., 2004; Deslandes, 2009).

Примена теорије партнерства у предшколским установама захтева континуирану едукацију васпитача и развој програма који подстичу укључивање родитеља кроз радионице, индивидуалне консултације и заједничке активности. На тај начин се гради дугорочно поверење, унапређује комуникација и ствара стимулативно окружење које подржава све аспекте развоја детета.

1.4. Изазови и могућности у сарадњи васпитача и родитеља

Сарадња између васпитача и родитеља у припреми деце за полазак у школу суочава се са низом изазова који могу ограничити њену ефикасност. Разумевање ових изазова и могућности за унапређење сарадње кључно је за креирање стратегија које побољшавају припремљеност детета и олакшавају његову адаптацију у школском окружењу.

1.4.1. Најчешћи изазови

Један од најчешћих изазова у сарадњи између васпитача и родитеља јесте различит приступ и очекивања у вези са припремом детета за школу. Родитељи често имају различите представе о томе шта представља адекватну припрему, које се могу базирати на њиховом личном искуству, културним нормама или претходним искуствима са школом (Панић, Дедај и Опсеница Костић, 2018). С друге стране, васпитачи процењују развојне потребе детета кроз педагошке стандарде и стручно искуство, што понекад доводи до несклада у очекивањима и интерпретацији напретка детета.

Недовољна и нередовна комуникација додатно отежава усклађивање циљева и активности. Студије показују да деца боље напредују када постоји континуирана, двосмерна размена информација између родитеља и васпитача, док прекиди у комуникацији могу довести до нејасноћа и смањења доследности у васпитним поступцима (Hornby & Lafaele, 2011; Epstein, 2011). Ограничено време родитеља и васпитача представља додатни изазов. Родитељи који раде пуно радно време или имају

друге обавезе често не могу редовно учествовати у активностима, док васпитачи у великим групама имају ограничене могућности за индивидуални рад са породицама (Desforges & Abouchaar, 2003).

Неповерење и нејасна очекивања са обе стране могу довести до површног ангажовања или чак конфликта, што директно утиче на квалитет припреме детета за школу. Несугласице могу настати и због различитих стилова васпитања, културних разлика или различитих ставова о томе шта је примарни циљ предшколског образовања, да ли је фокус на академским способностима или на социјалном и емоционалном развоју (Hornby & Lafaele, 2011; Deslandes, 2009).

Важно је напоменути да ове препреке нису непремостиве. Стручна литература сугерише да правремена едукација родитеља, јасна комуникација очекивања и успостављање рутине за размену информација могу значајно смањити неспоразуме и повећати квалитет сарадње. Такође, организовање заједничких активности које интегришу родитеље у свакодневне васпитне процесе помаже у успостављању поверења и мотивише родитеље да активније учествују у образовању свог детета (Fantuzzo et al., 2004; Epstein, 2011).

1.4.2. Социоекономски и културни фактори који утичу на сарадњу

Социоекономски статус и културни контекст породице представљају значајне факторе који могу олакшати или отежати сарадњу између родитеља и васпитача у припреми детета за школу. Деца из породица са вишим социоекономским статусом често имају приступ већем броју образовних ресурса, попут књига, едукативних играчака, креативних радионица и додатних активности, што омогућава континуитет учења и подршку код куће (Desforges & Abouchaar, 2003). С друге стране, породице са нижим примањима могу бити ограничене ресурсима, што захтева додатну подршку васпитача како би се компензовали потенцијални недостации обезбедила равноправна припрема детета.

Културни фактори такође имају значајан утицај. Различити обрасци васпитања, вредности и ставови према образовању утичу на начин на који родитељи учествују у образовном процесу. На пример, у неким културама родитељи очекују да васпитачи буду примарни носиоци образовања, док у другим породицама постоји висока очекивања за активно укључивање код куће (Hornby & Lafaele, 2011). Неслагања у

културним очекивањима могу довести до неспоразума или повременог повлачења родитеља из сарадње.

Осим тога, језичке баријере представљају чест изазов у мултикултуралним срединама. Родитељи који не говоре језик васпитне установе могу имати отежану комуникацију, што смањује могућности за правовремену размену информација и заједничко планирање активности (Epstein, 2011; Панић, Дедај и Опсеница Костић, 2018).

Ипак, ови фактори не морају нужно бити препрека. Студије показују да проактивна подршка васпитача, инклузивни програми и прилагођени канали комуникације могу значајно смањити утицај социоекономских и културних разлика. На пример, организовање радионица које родитељима пружају практичне стратегије за учење код куће или вођење двосмерних разговора о развоју детета доприноси изградњи поверења и активнијем укључивању свих родитеља, без обзира на њихов статус или културну припадност (Fantuzzo et al., 2004; Deslandes, 2009).

Управо разумевање и препознавање ових фактора омогућава васпитачима да успоставе ефикасну сарадњу и креирају персонализоване приступе који подупиру развој сваког детета, осигуравајући да припрема за школу буде инклузивна и једнако доступна за све ученике.

1.4.3. Могућности за унапређење дијалога и партнерства

Упркос бројним изазовима у сарадњи родитеља и васпитача, постоје значајне могућности за унапређење дијалога и успостављање квалитетног партнерства које доприноси оптималној припреми детета за школу. Важна стратегија јесте успостављање отворене и двосмерне комуникације, која омогућава размену информација, јасно дефинисање очекивања и заједничко доношење одлука. Редовни родитељски састанци, индивидуални разговори, радионице и дигитални канали комуникације представљају механизме који могу унапредити интеракцију између породице и установе (Epstein, 2011; Fantuzzo et al., 2004).

Поред формалних облика комуникације, важно је развијати културу партнерства у којој су родитељи укључени у планирање и евалуацију образовних активности. Ово укључивање не само да повећава мотивацију родитеља, већи омогућава усклађивање

педагошких приступа између кућног и школског окружења, чиме се постиже доследност у развоју радних навика, самосталности и социјалних вештина код детета (Deslandes, 2009).

Едукација родитеља о начинима подршке дететовом развоју представља додатну могућност за унапређење сарадње. Родитељи који разумеју педагошке принципе и стратегије за учење код куће ефикасније учествују у процесу припреме детета, а васпитачи могу користити ово знање за персонализоване препоруке и активности (Hornby & Lafaele, 2011).

Такође, иновативни приступи, као што су интеграција дигиталних технологија, вођење заједничких пројеката и тематских радионица, пружају додатне прилике за интерактивно партнерство. Укључивање родитеља у свакодневни образовни процес, кроз посматрање, заједничке активности и давање повратних информација, омогућава континуирани дијалог и оснажује поверење између породице и установе (Fantuzzo et al., 2004).

Важно је истаћи институционалну улогу васпитача и предшколске установе у креирању окружења које подстиче сарадњу. Организација простора, време за консултације, доступност ресурса и континуирано професионално усавршавање васпитача у области комуникације и партнерства чине основу за дугорочне и ефективне односе са породицом. Овако успостављен дијалог и партнерство не само да унапређују припрему детета за школу, већи јачају поверење и заједничку одговорност за дететов развој (Године узлета, 2019).

1.4.4. Улога установе у подршци сарадњи

Предшколске установе имају кључну улогу у креирању услова који омогућавају ефективну сарадњу између васпитача и родитеља. Организација простора, времена и ресурса директно утиче на квалитет дијалога и партнерства. Простори предвиђени за родитељске састанке, радионице и заједничке активности омогућавају отворени пријатан амбијент за комуникацију. Такође, флексибилно планирање времена за консултације са родитељима, уз поштовање њихових обавеза, повећава могућност редовног и активног укључивања породица у образовни процес (Hornby & Lafaele, 2011).

Ресурси установа, укључујући едукативни материјал, информативне брошуре и дигиталне платформе за размену информација, представљају додатну подршку сарадњи. Ови алати олакшавају родитељима разумевање педагошких метода, укључивање у активности и праћење дететовог напретка (Epstein, 2011). Поред материјалних ресурса, предшколске установе треба да улажу у професионално усавршавање васпитача у области комуникације, партнерског рада и управљања конфликтима, што директно доприноси квалитету интеракције са родитељима (Fantuzzo et al., 2004).

Програми предшколског васпитања, као што је национални оквир *Године узлета* (2019), наглашавају партнерство са породицом као један од кључних принципа. Установа треба да имплементира програме који обухватају редовне родитељске састанке, радионице за заједничко планирање активности и тематске пројекте у којима родитељи учествују заједно са децом. Такви програми омогућавају континуитет у учењу и усклађивање педагошких поступака између кућног и школског окружења, чиме се олакшава транзиција детета у школу (Deslandes, 2009).

Улога установе није пасивна, она представља посредника и координатора сарадње, који креира структуру, пружа ресурсе и подршку васпитачима и родитељима. Ефикасна институција препознаје специфичне потребе породица, укључује их у креирање програма и омогућава континуирани дијалог. Тиме се не само унапређује квалитет припреме детета за школу, већ се развија поверење и партнерство које доприноси свеобухватном развоју детета (Hornby & Lafaele, 2011; Fantuzzo et al., 2004).

1.5. Досадашња истраживања

Сарадња између васпитача и родитеља у припреми деце за школу представља централни елемент предшколског васпитања и образовања, а емпиријска истраживања показују да њен квалитет директно утиче на академску, социјалну и емоционалну адаптацију детета (Fantuzzo et al., 2004; Epstein, 2011). Ова сарадња обухвата различите димензије, укључујући комуникацију, заједничко планирање, укључивање родитеља у образовне активности и развој стратегија за подршку учењу код куће (Epstein, 2011; Hornby & Lafaele, 2011).

У Србији, истраживање Панић, Дедај и Опсеница Костић (2018) истиче да се највећи изазови у сарадњи појављују због различитих очекивања родитеља и васпитача

о томе шта представља адекватну припрему детета. Недовољна и нередовна комуникација, ограничено време родитеља, као и ограничени ресурси васпитача, често доводе до површног ангажовања и отежавају усклађивање циљева. Студија такође показује да васпитачи често заснивају процену потреба детета на сопственом искуству, што може довести до неуједначене педагошке праксе.

Међународна истраживања потврђују сличне налазе. Фантуцо и сарадници (2004) указују да активно укључивање родитеља кроз различите димензије сарадње значајно побољшава припремљеност детета за школу, док Десланд (2009) наглашава да социоекономски статус, образовање родитеља и културне разлике утичу на могућност ефективне сарадње. Родитељи са вишим образовањем и доступним ресурсима чешће учествују у образовним програмима, док породице из социјално угрожених група захтевају додатну подршку и усмеравање од стране васпитача и установе.

Епстеинов модел шест типова сарадње (2011) представља доминантни теоријски оквир у анализи партнерства породице и образовне установе. Модел истиче шест кључних димензија: родитељске обавезе, комуникацију, волонтирање, учење код куће, доношење одлука и сарадњу са заједницом. Примена овог модела у предшколским установама показала је да континуирана и двосмерна комуникација између родитеља и васпитача повећава мотивацију родитеља, побољшава уједначеност васпитних поступака и доприноси бољој академској и социјалној припремљености детета (Fantuzzo et al., 2004; Epstein, 2011).

Бронфенбренерова еколошка теорија развоја (1979) додатно наглашава значај усклађених утицаја породице и установе кроз мезосистем, указујући да синхронизована деловања оба система омогућавају оптималан развој детета. Емпиријска истраживања потврђују да деца која доживљавају конзистентне поруке и активности код куће и у установи развијају боље радне навике, самосталности социјалне вештине (Pianta & Kraft-Sayre, 1999; Deslandes, 2009).

Хорнби и Лафеле (2011) у оквиру модела баријера у сарадњи истичу индивидуалне, породичне, институционалне и друштвене препреке које могу ограничити квалитет интеракције. Разумевање ових баријера омогућава васпитачима и образовним установама да развију стратегије које смањују негативне утицаје и унапређују партнерски однос са родитељима.

У српском контексту, програма *Године узлета* (2019) наглашава партнерски однос са породицом као један од кључних принципа предшколског образовања. Програм препоручује двосмерну размену информација, заједничко доношење одлука и континуирану подршку дететовом развоју, што је у складу са резултатима емпиријских истраживања о важности квалитетне сарадње васпитача и родитеља (Epstein, 2011; Fantuzzo et al., 2004).

Досадашња истраживања потврђују да је сарадња васпитача и родитеља кључни фактор успешне припреме детета за школу. Поред теоријских оквира, емпиријски раду казује на потребу за континуираном едукацијом васпитача, активним укључивањем родитеља и институционалном подршком која омогућава ефективну партнерску сарадњу. Такав приступ доприноси не само бољој адаптацији детета, већ и дугорочној академској и социјалној успешности.

2.МЕТОДОЛОШКИ ДЕО

2.1. Предмет истраживања

Предмет овог истраживања представља сарадњу васпитача и родитеља у процесу припреме деце за полазак у школу. Фокус је на динамици међусобне интеракције, нивоу комуникације, размену информација, заједничком планирању активности и укључивању родитеља у свакодневни васпитно-образовни рад. Истраживање обухвата и анализу начина на који васпитачи подстичу активну партиципацију породице, као и баријера које могу утицати на ефикасност сарадње, као што су различита очекивања, ограничено време и културни или социоекономски фактори.

Предмет истраживања подразумева и испитивање утицаја ове сарадње на припремљеност детета за школу, односно на развој његових радних навика, самосталности и социјалних вештина. Истраживање има за циљ да идентификује кључне елементе партнерства који доприносе квалитетном преносу знања, континуитету васпитно-образовног процеса и успешном прилагођавању детета новом образовном окружењу.

2.2. Проблем и циљ истраживања

Проблем овог истраживања огледа се у недовољној систематској и континуираној сарадњи између васпитача и родитеља у припреми деце за полазак у школу. У пракси се често уочавају различита очекивања родитеља и васпитача, недовољна комуникација, ограничено укључивање породице у образовни процес, као и социоекономски и културни фактори који могу утицати на ефикасност партнерства. Ови проблеми директно утичу на квалитет припреме детета, његову адаптацију и развој основних васпитно-образовних компетенција.

Циљ истраживања је да се анализира утицај сарадње између васпитача и родитеља у припреми деце за полазак у школу, као и да се идентификују изазови и могућности за унапређење те сарадње.

2.3. Задаци истраживања

На основу постављеног циља истраживања, задаци су дефинисани као следећи:

- 1) Истражити ставове васпитача и родитеља о значају њихове сарадње у припреми деце за школу.
- 2) Анализирати изазове и могућности у сарадњи из угла васпитача и родитеља.
- 3) Испитати перцепцију васпитача и родитеља о доприносу породице у припреми деце за школу.
- 4) Размотрити предлоге васпитача и родитеља за унапређење сарадње у овом процесу.
- 5) Испитати очекивања, навике и улогу родитеља у контексту припреме детета за школу и њихов утицај на успешност транзиције.

2.4. Хипотезе истраживања

На основу постављеног циља и задатака истраживања, формулисане су следеће хипотезе које ће бити провераване током анализе података:

1. Сарадња између васпитача и родитеља позитивно утиче на квалитет припреме деце за полазак у школу.
2. Постоје значајне препреке у комуникацији и координацији које отежавају ефикасну сарадњу васпитача и родитеља.
3. Родитељи и васпитачи имају различите перцепције о обиму и начину припреме деце за школу.
4. Едукација родитеља и континуирано усавршавање васпитача у области партнерства доприносе побољшању сарадње.
5. Очекујења, навике и активна улога родитеља позитивно утичу на успешност транзиције детета у школско окружење.

2.5. Методе, технике и инструменти

За реализацију овог истраживања примењен је квантитативни метод, који омогућава систематско прикупљање података о ставовима, искуствима и перцепцијама васпитача и родитеља у вези са сарадњом у припреми деце за полазак у школу.

Квантитативни приступ омогућава добијање поузданих, мерљивих резултата и њихову статистичку анализу, што је важно за проверу постављених хипотеза.

Техника прикупљања података је анкетирање, које се реализује кроз структурисани анкетни упитник. Упитник садржи питања везана за ставове васпитача и родитеља о значају сарадње, идентификацију изазова и могућности у сарадњи, као и процену доприноса породице у припреми детета. Питања су формулисана као затворена (Ликертова скала) и делимично отворена, како би се омогућила квантитативна анализа уз могућност квалитативних увида.

Инструмент истраживања је анкетни упитник. Приликом израде упитника руководили смо се теоријским оквиром рада и претходним истраживањима (Erstein, 2011; Hornby & Lafaele, 2011; Панић, Дедај и Опсеница Костић, 2018), како би сва питања била релевантна циљевима истраживања.

Инструмент истраживања чине два структурисана анкетна упитника – упитник за родитеље и упитник за васпитаче, конструисана у складу са циљевима и задацима истраживања, као и релевантним теоријским и емпиријским полазиштима о сарадњи породице и предшколске установе.

Упитник за родитеље садржи укупно 19 питања, док упитник за васпитаче обухвата 18 питања. Питања су организована у више тематских целина које обухватају: ставове испитаника о значају сарадње родитеља и васпитача у припреми деце за полазак у школу, учесталост и облике комуникације, уочене изазове и баријере у сарадњи, перцепцију доприноса породице развоју предшколских компетенција, као и предлоге за унапређење партнерских односа у овом процесу.

Структура упитника обухвата комбинацију затворених питања формулисаних у виду тврдњи процењиваних на петостепеној Ликертовој скали, питања са понуђеним одговорима, као и отворених питања, што омогућава прикупљање квантитативних података уз допуну квалитативним увидима.

Овим методама и инструментима обезбеђено је систематско прикупљање релевантних података који ће послужити као основа за анализу сарадње васпитача и родитеља и формулисање препорука за унапређење партнерства у припреми деце за школу.

2.6. Узорак истраживања

Узорак истраживања чине испитаници који су релевантни за тему и циљеве овог рада. У овом истраживању укључени су васпитачи и родитељи деце предшколског узраста из Предшколске установе „Миша Цвијовић“ у Пријепољу. Узорак обухвата 15 васпитача и 30 родитеља, који су изабрани на насумичан начин како би резултати били што репрезентативнији и релевантнији за анализу сарадње у припреми деце за полазак у школу.

2.7. Статистичка обрада података

Прикупљени подаци из анкетних упитника биће анализирани кроз дескриптивну статистику, са циљем да се прикаже учесталост појава, расподела одговора и сличности и разлике у перцепцији васпитача и родитеља о сарадњи у припреми деце за полазак у школу. Квантитативни подаци биће изражени кроз апсолутне фреквенције и проценат одговора, што омогућава прегледност и упоредивост резултата.

За илустрацију, резултати ће бити представљени у табелама и графичким приказима.

Поред квантитативне анализе, извршиће се и квалитативна обрада података из отворених питања. Одговори родитеља и васпитача биће тематски категорисани како би се истакли најчешћи изазови, потребе и предлози за унапређење сарадње.

2.8. Организација и ток истраживања

Организација истраживања планирана је тако да омогући систематично прикупљање, обраду и анализу података, уз минимално оптерећење за испитанице. Истраживање је спроведено у Предшколској установи „Миша Цвијовић“ у Пријепољу, а испитаници су обухватили 15 васпитача и 30 родитеља деце предшколског узраста. Они ће анкету попуњавати у штампаној форми. Анкетни упитници су дистрибуирани васпитачима и родитељима лично, уз кратко упутство о начину попуњавања и обезбеђивању анонимности и поверљивости података. Испитаницима је омогућено да уколико желе, додатно коментаришу своје одговоре у отвореним питањима, што је омогућило и квалитативну анализу. Анкетирање је спроведено у

периоду када су васпитачи и родитељи најприступачнији, како би се добили што објективнији и потпунији одговори.

Након прикупљања упитника, подаци су систематизовани и припремљени за статистичку обраду. Квантитативни подаци биће приказани кроз фреквенције, проценате и упоредне табеле између одговора родитеља и васпитача, док ће квалитативни одговори бити тематски категорисани како би се издвојиле најчешће проблематике, предлози и могућности унапређења сарадње.

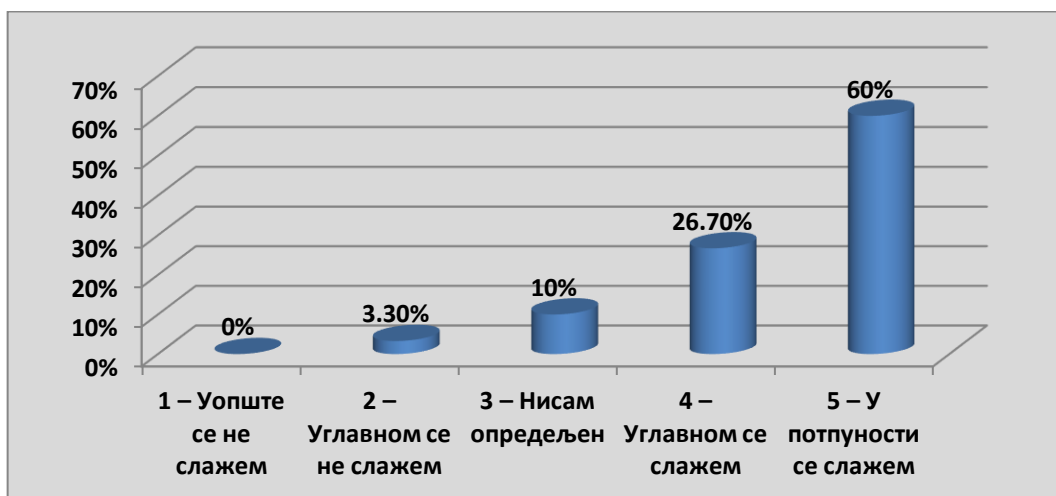
Таквом организацијом и током истраживања обезбеђена је систематичност, репрезентативност узорка и валидност података, што омогућава да добијени резултати пруже поуздану основу за закључке и препоруке у вези са побољшањем сарадње између васпитача и родитеља у припреми деце за полазак у школу.

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Ставови родитеља и васпитача о значају сарадње

* Родитељи

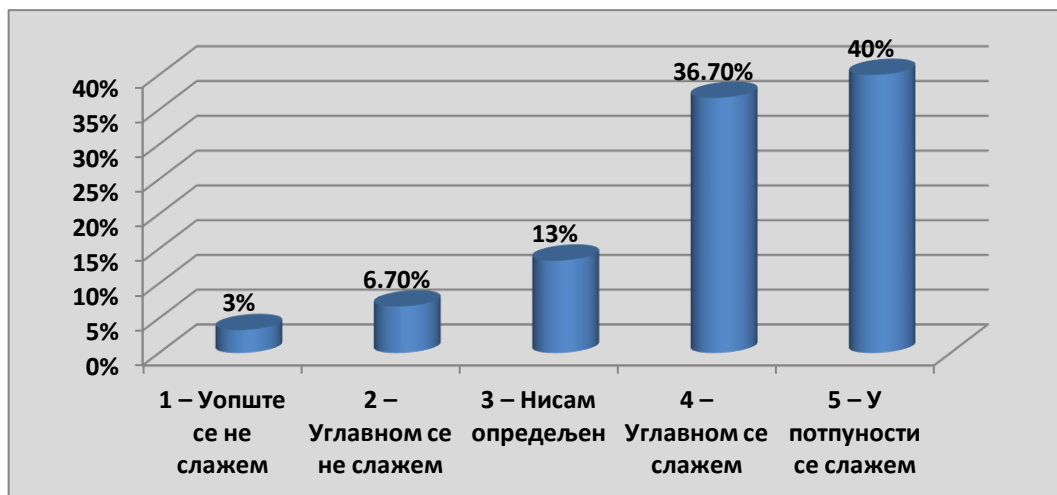
У циљу сагледавања родитељских ставова о значају сарадње са васпитачима, родитељима је постављено питање у форми Ликертове скале, при чему су се изјашњавали на скали од 1 (у потпуности се не слажем) до 5 (у потпуности се слажем). Резултати овог питања су приказани *Графиконом 1*.

Графикон 1. Ставови родитеља о значају сарадње са васпитачима за добробит детета

Добијени подаци указују на високу сагласност родитеља са тврдњом да је сарадња са васпитачима од суштинског значаја за добробит њихове деце. Чак 86,7% испитаника (оцене 4 и 5) изразило је позитиван став по овом питању, што говори о значајној свести родитеља о важности партнерског односа између породице и предшколске установе. Само 1 родитељ (3,3%) изразио је негативан став, што је занемарљиво у односу на целокупан узорак.

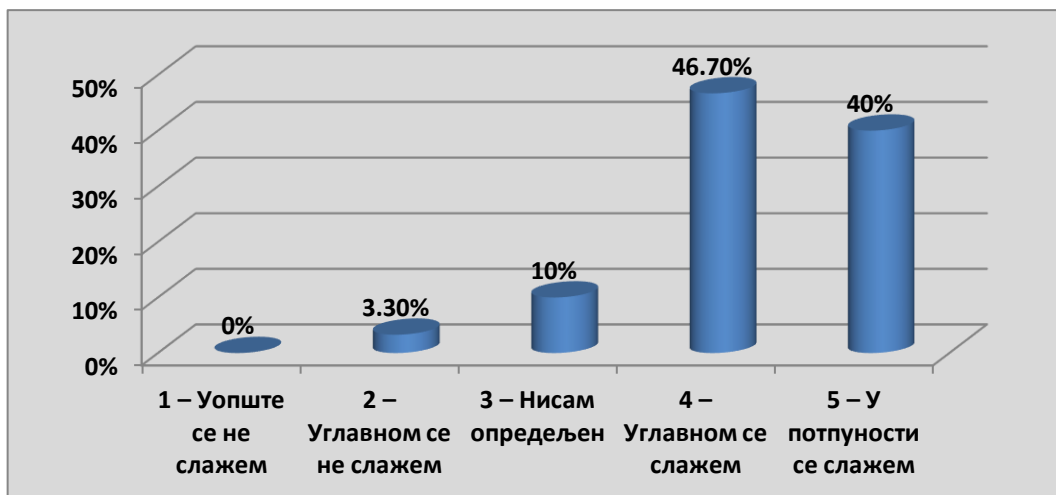
У оквиру истраживања испитивана је перцепција родитеља о значају комуникације са васпитачима. Одговори родитеља су приказани у *Графикону 2*.

Графикон 2. Став родитеља о значају комуникације са васпитачима ради бољег разумевања потреба детета

Резултати показују да већина родитеља позитивно оцењује значај комуникације са васпитачима – чак 76,7% испитаника изјављује да се углавном или у потпуности слажу са тврдњом. Овај податак указује на то да родитељи препознају улогу васпитача као важних партнера у праћењу и подршци развоја деце. Само мањи број родитеља (10%) не сагледава ову комуникацију као посебно корисну, што може указивати на индивидуалне разлике у искуству или перцепцији сарадње са установом. Просечна оцена указује на преовлађујуће позитивно мишљење родитеља, што додатно поткрепљује налаз о значају међусобне комуникације између родитеља и васпитача.

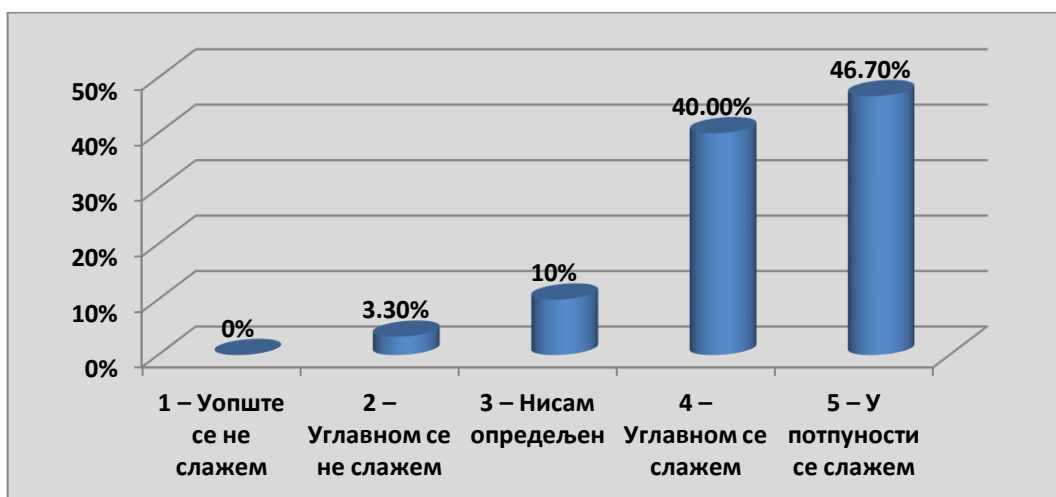
Активно учешће деце у програмима и активностима које организује предшколска установа представља један од кључних фактора који утичу на њихов целокупни развој. Савремена педагогија наглашава значај подстицајног окружења у оквиру институционалног образовања, у коме дете има прилику да развија социјалне, емоционалне, когнитивне и моторичке способности. У том контексту, анализирана је тврдња којом се испитује став родитеља о утицају предшколских активности на развој њихове деце, што је приказано *Графиконом 3*.

Графикон 3. Став родитеља о утицају учешћа у активностима предшколске установе на дете

Добијени резултати указују на висок степен сагласности родитеља са тврдњом да учешће у активностима предшколске установе има позитиван утицај на дете. Наиме, чак 86,7% испитаника изјаснило се позитивно (са оценама 4 и 5), од чега 40,0% у потпуности дели наведено мишљење. Веома мали број испитаника (3,3%) изразио је неслагање, док је 10,0% остало неутрално.

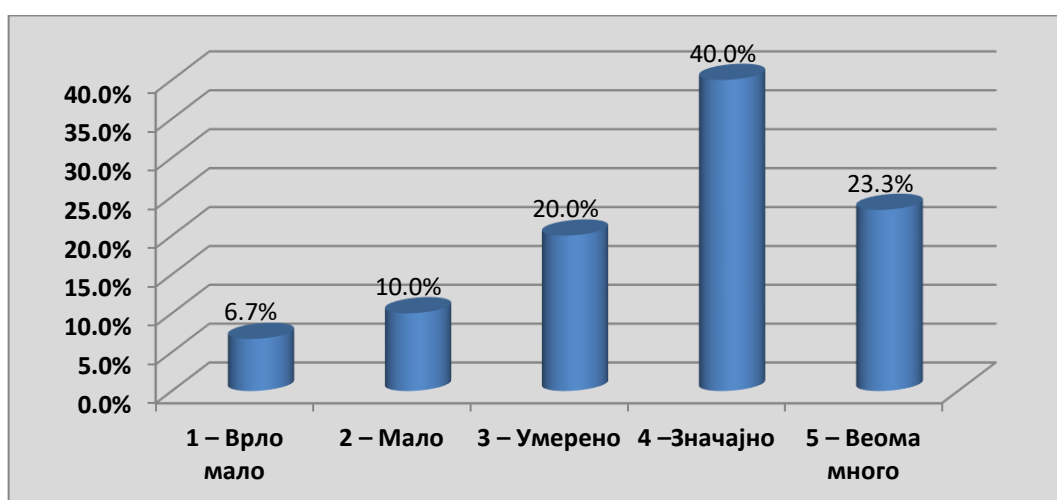
На *Графикону 4.* су приказани одговори на питање које се односи на став родитеља о партнерству са васпитачима у припреми деце за полазак у школу.

Графикон 4. Расподела ставова родитеља о партнерству са васпитачима у припреми деце за школу

Резултати показују да већина родитеља препознаје значај партнерског односа са васпитачима у процесу припреме детета за школу, при чему је скоро 87% испитаника изразило сагласност или јаку сагласност са овом тврдњом. Овај налаз указује на потенцијал за даље унапређење сарадње у оквиру партнерства, уз посебан акценат на укључивање и подршку родитеља као активних учесника у васпитно-образовном процесу.

Питање о самоперцепцији родитеља у вези са доприносом припреми детета за школу приказано *Графиконом 5* пружа увид у њихову активност и ангажованост у овом важном процесу.

Графикон 5. Расподела родитељских оцена сопственог доприноса припреми детета за школу

Резултати показују да већина родитеља (63,3%) сматра да значајно доприноси припреми свог детета за полазак у школу, дајући оцене 4 и 5. Ово указује на висок ниво ангажованости и свести о важности њихове улоге. Међутим, постоји и мањи број родитеља (16,7%) који себе перципирају као мање укључене, што може указивати на потребу за додатном подршком и информисањем у неким породицама.

** Васпитачи*

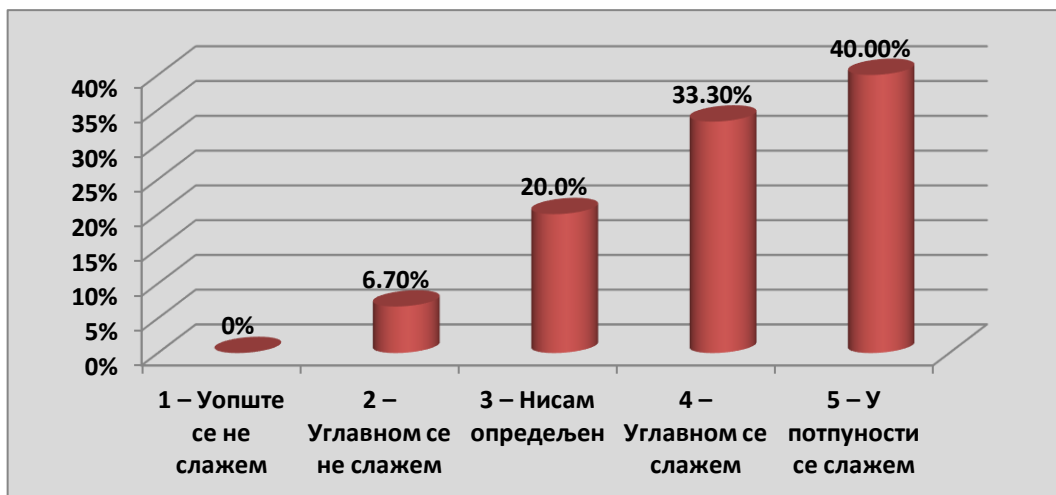
На *Графикону 6* су приказани резултати за питање које испитује став васпитача о значају сарадње са родитељима у контексту успешне припреме деце за полазак у школу.

Графикон 6. Расподела ставова васпитача о значају сарадње са родитељима у припреми деце за школу

Резултати указују да већина васпитача сматра да је сарадња са родитељима кључна за успешну припрему деце за школу, јер 80% испитаника изражава сагласност или снажну сагласност са овом тврдњом. Ово потврђује важност партнерског приступа у предшколском васпитању и охрабрује даље унапређење сарадње са породицом у образовном процесу.

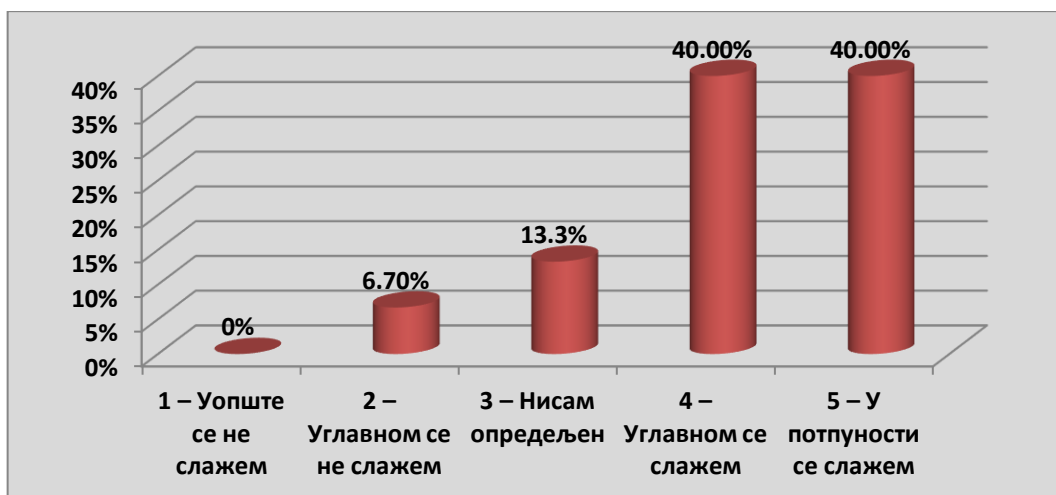
Графиконом 7 су дати одговори васпитача за питање које је усмерено на процену уверења васпитача о утицају успешне комуникације са родитељима на развој дечјих компетенција.

Графикон 7. Расподела ставова васпитача о утицају комуникације са родитељима на развој деце

Већина васпитача препознаје значај квалитетне комуникације са родитељима као фактор који доприноси развоју компетенција деце, што потврђује чињеница да 73,3% испитаника изражава сагласност или снажну сагласност са овом тврдњом. Ипак, мањи проценат од 20% заузима неутралан став.

Графикон 8 испитује став васпитача о утицају активног учешћа родитеља у вртићким активностима на развој деце.

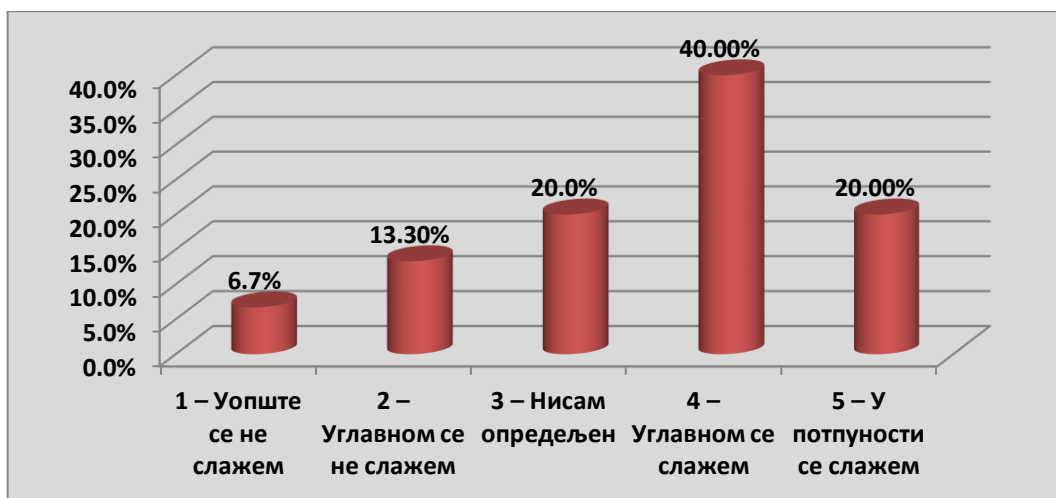

Графикон 8. Расподела ставова васпитача о утицају учешћа родитеља у активностима вртића на децу

Резултати показују да већина васпитача позитивно оцењује учешће родитеља у активностима вртића као фактор који утиче на развој деце, са чак 80% испитаника који

изражавају сагласност или потпуну сагласност са овом тврдњом. Ово указује на широко прихваћену потребу за активним партнерством породице и васпитача у образовном процесу. Међутим, мањи проценат васпитача задржава неутралан или негативан став, што може указивати на простор за додатну комуникацију и објашњење значаја ове сарадње.

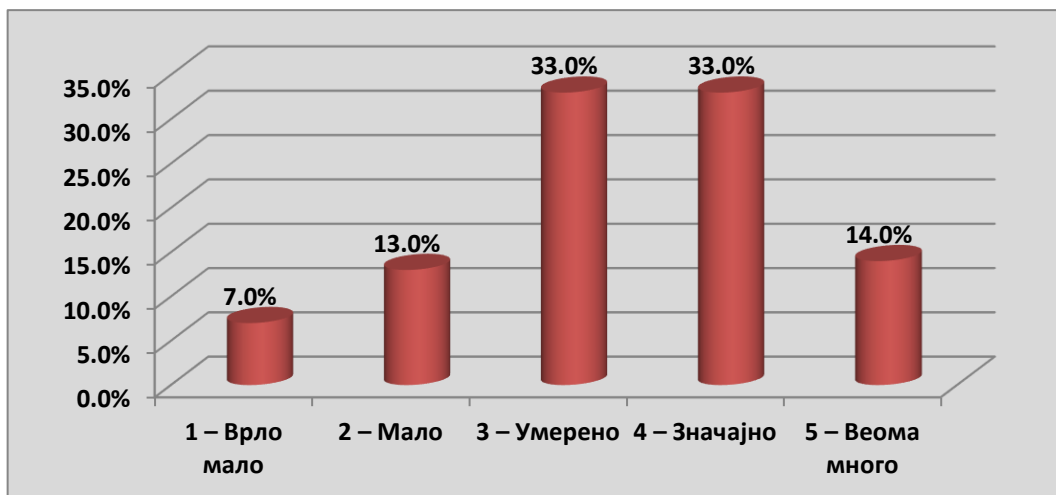
Резултати на *Графикону 9* дају одговор на питање којр се односи на самоперцепцију васпитача у вези са њиховим знањем и вештинама неопходним за успостављање партнерског односа са родитељима.

Графикон 9. Расподела ставова васпитача о сопственим компетенцијама за остваривање партнерства са родитељима

Већина васпитача сматра да поседује адекватно знање и вештине за успостављање партнерског односа са родитељима, при чему 60% изражава сагласност или потпуну сагласност. Ипак, извесан број васпитача (око 20%) има неутралне или негативне ставове у вези са овом темом, што указује на потребу за додатним стручним усавршавањем и подршком у развоју комуникационих компетенција.

Графикон 10 приказује одговоре васпитача на питање о процени у којој мери родитељи доприносе развоју предшколских компетенција код деце. Васпитачи су одговоре оцењивали на скали од 1 (врло мало) до 5 (веома много).

Графикон 10. Процена доприноса родитеља развоју предшколских компетенција према мишљењу васпитача

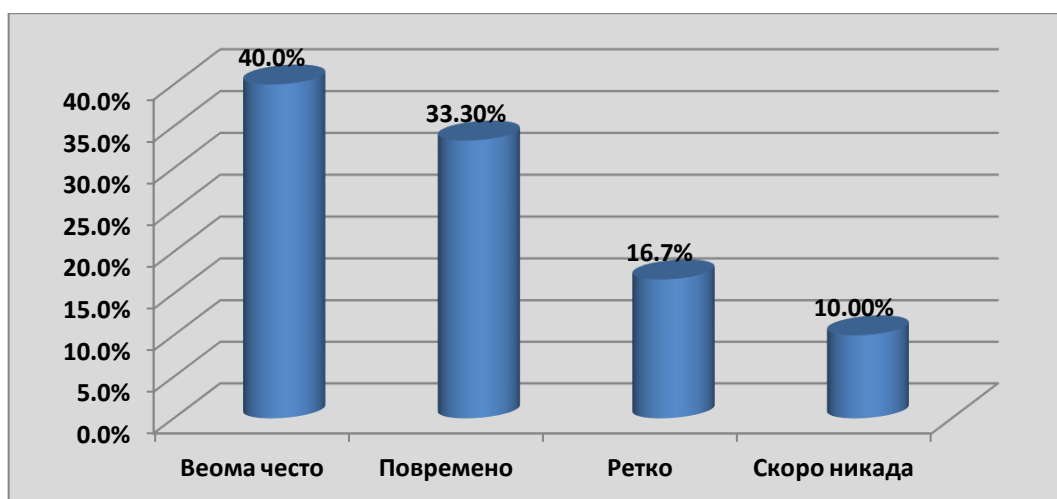
Резултати показују да је највећи број васпитача (33%) оценио допринос родитеља као умерен (оцена 3), док исти проценат (33%) сматра да је допринос родитеља висок (оцена 4). Укупно 47% васпитача је дало оцену 4 или 5, што указује на општу сагласност о значајној улози родитељског укључивања у развој предшколских компетенција. Са друге стране, 20% васпитача је оценило допринос као низак (оцена 1 или 2), што указује на могуће изазове или простор за унапређење сарадње и информисаности родитеља.

3.2. Идентификовани изазови и баријере у сарадњи

Изазови у сарадњи најчешће се односе на недовољну комуникацију, различита очекивања и ограничено време родитеља и васпитача. Као значајне баријере издвајају се и недовољна информисаност родитеља о сопственој улози, мањак системске подршке васпитачима, као и присуство неповерења или претеране формалности у комуникацији, што отежава успостављање квалитетног партнерства..

* Родитељи

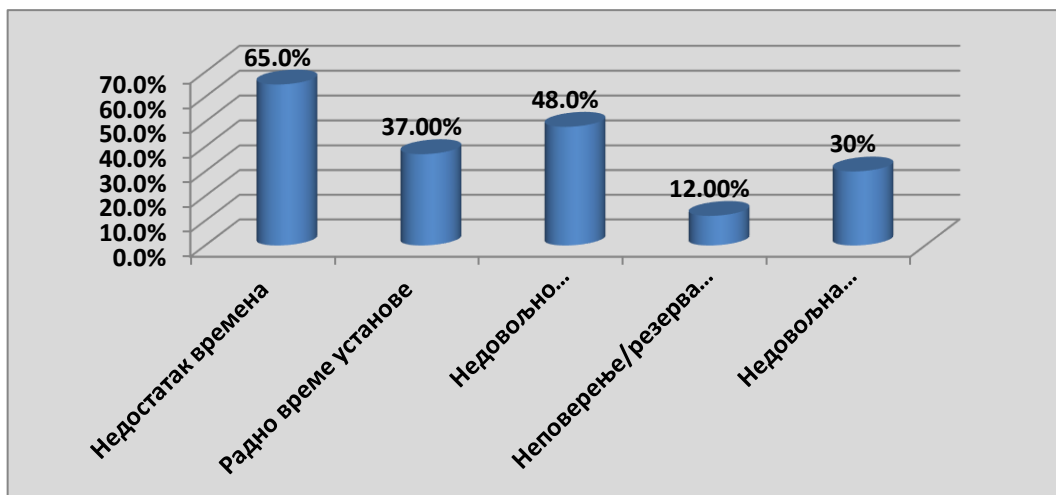
У наставку је приказан графички преглед (*Графикон 11*) одговора родитеља на питање о учесталости комуникације са васпитачима у вези са припремом деце за полазак у школу.

Графикон 11. Учесталост комуникације родитеља са васпитачима о припреми деце за школу

На основу представљених података може се уочити да већина родитеља (73,3%) комуницира са васпитачима веома често или повремено у вези са припремом деце за полазак у школу, што указује на релативно висок ниво сарадње. Ипак, постоји мањи број родитеља (26,7%) који ретко или скоро никада не остварују овај вид комуникације, што може бити предмет даљег истраживања и интервенције у пракси.

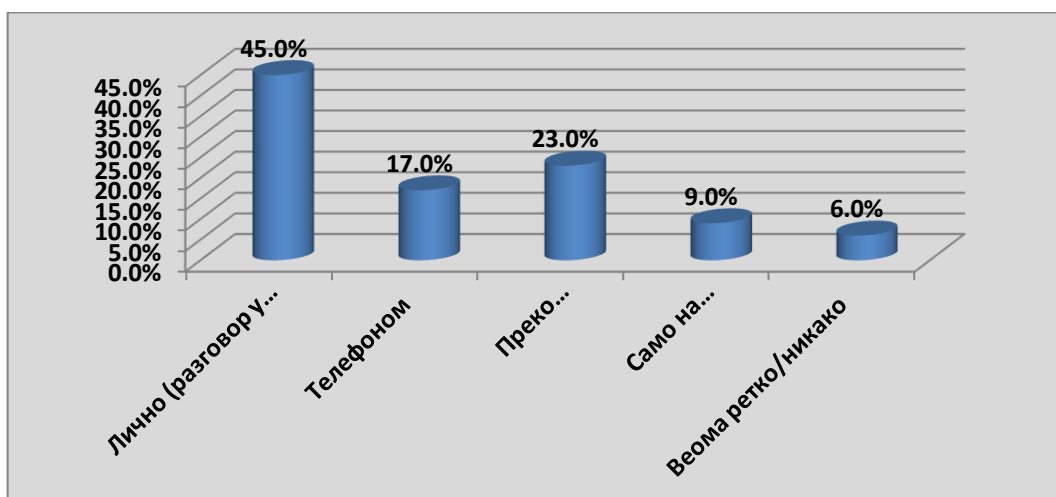
Сарадња родитеља и васпитача може бити отежана различитим факторима, па је овим питањем испитивано које препреке родитељи најчешће уочавају у том процесу. Испитаници су могли да означе више од једног одговора, а резултати су приказани у *Графикону 12*.

Графикон 12. Најчешће препреке у сарадњи родитеља са васпитачима (вишеструки одговори)

Највећи број родитеља (65%) као главну препреку у сарадњи наводи недостатак времена. Недовољна информисаност заступљена је код 48% испитаника, док је радно време установе проблем за 37% родитеља. Недовољну укљученост истакло је 30% родитеља, а неповерење према васпитачима релативно је ретко (12%). Остале разлоге навело је 9% испитаника.

Графикон 13 приказује расподелу одговора на питање о начинима на које родитељи најчешће комуницирају са васпитачима.

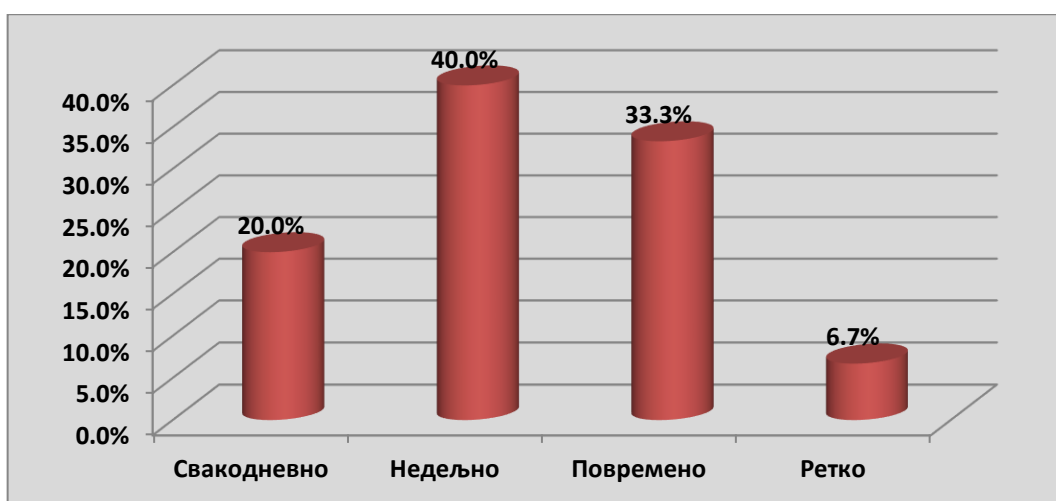
Графикон 13. Начини комуникације родитеља са васпитачима

Највећи број родитеља (45%) најчешће комуницира са васпитачима лично у вртићу. Комуникацију путем апликација и порука користи 23% испитаника, телефонски

контакт 17%, док се 9% родитеља ослања искључиво на родитељске састанке. Забрињавајуће је да 6% родитеља веома ретко или уопште не остварује контакт са васпитачима.

** Васпитачи*

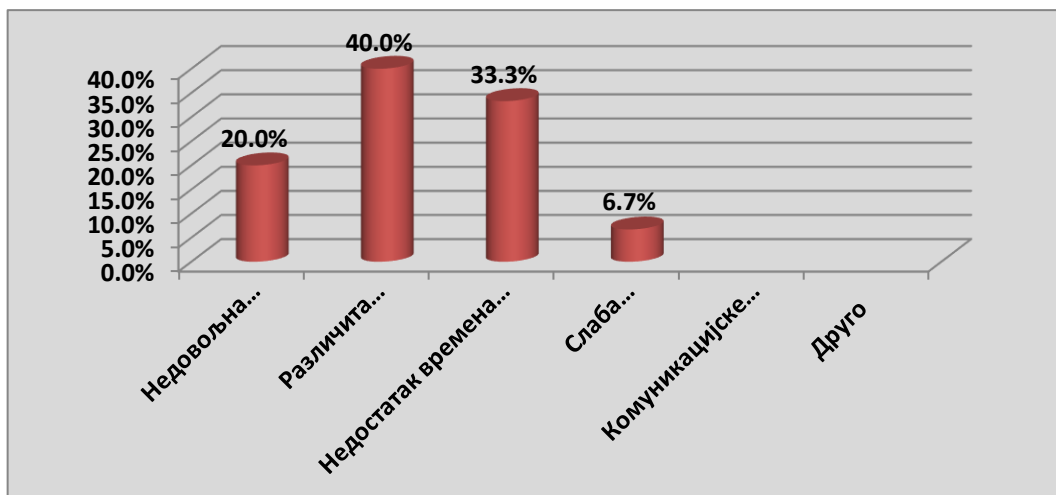
У оквиру истраживања испитана је учесталост комуникације васпитача са родитељима у вези са припремом деце за полазак у школу. Циљ је био да се утврди у којој мери васпитачи укључују родитеље у овај важан процес. Резултати на ово питање су приказани *Графиконом 14*.

Графикон 14. Учесталост комуникације са родитељима у вези са припремом деце за школу

Резултати показују да већина васпитача одржава редовну комуникацију са родитељима у контексту припреме деце за школу, при чему највећи број (40%) то чини на недељном нивоу. Повремена комуникација је заступљена код трећине испитаника (33,3%), док мањи број васпитача комуницира са родитељима свакодневно (20%) или ретко (6,7%).

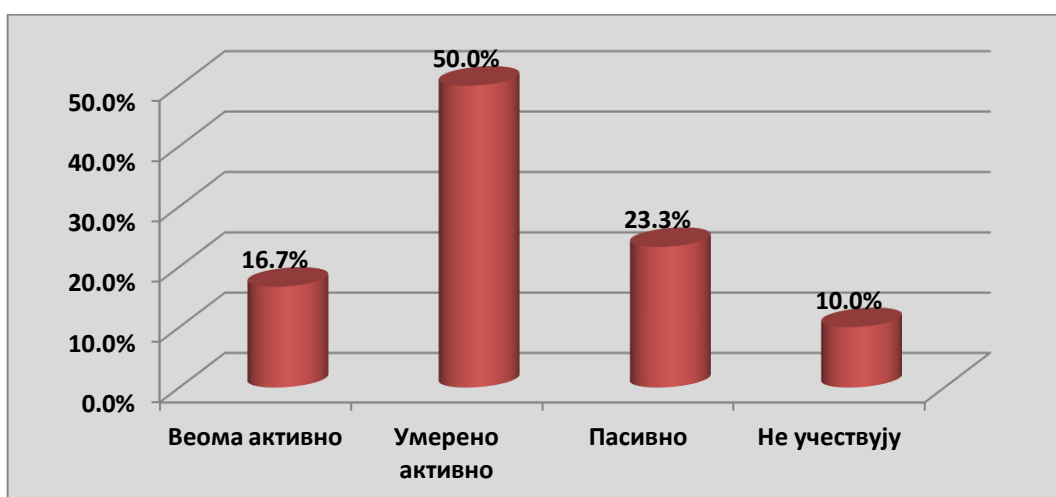
Истраживање приказано на *Графикону 15* је обухватило и идентификацију најчешћих изазова са којима се васпитачи сусрећу у сарадњи са родитељима током припреме деце за школу.

Графикон 15. Најчешћи изазови у сарадњи васпитача са родитељима

Резултати указују да највише васпитача (66,7%) као главни изазов препознаје недостатак времена за комуникацију, док 53,3% наводи недовољну заинтересованост родитеља, што може ометати ефикасно партнерство. Различита очекивања (40%) и слаба информисаност родитеља (46,7%) такође представљају значајне баријере. Комуникациске баријере наводи 33,3% испитаника, док 13,3% уноси и друге разлоге, као што је недостатак институционалне подршке.

На *Графикону 16* су приказани резултати одговора на питање које је постављено с циљем да се испита степен укључености родитеља у активности које су везане за припрему деце за полазак у школу.

Графикон 16. Учесталост активности родитеља у припреми деце за школу

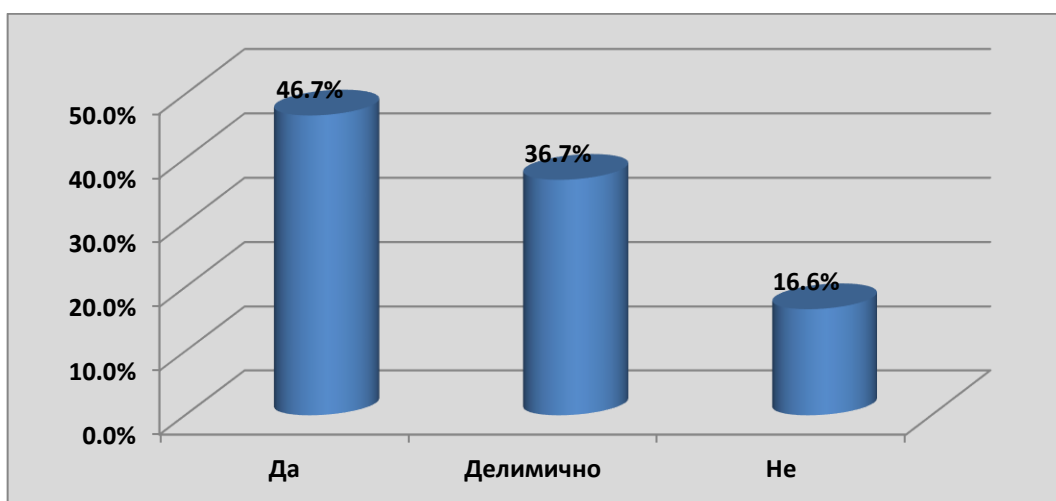
Резултати показују да половина испитаних родитеља (50%) сматра да је њихово учешће у припремним активностима умерено активно, док 16,7% оцењује своје ангажовање као веома активно. Ипак, скоро трећина (33,3%) родитеља је или пасивна или уопште не учествује у овим активностима, што указује на простор за подстицање већег ангажмана и јачање сарадње између породице и вртића.

3.3. Перцепција доприноса породице у припреми деце

Ово поглавље обрађује ставове васпитача и родитеља о значају и улози породице у процесу припреме детета за полазак у школу, као и о начинима на које породица доприноси развоју предшколских компетенција.

* Родитељи

Питање о информисаности родитеља у вези са припремом детета за школу осветљава ниво свести и доступност потребних информација, што је кључно за ефективно партнерство са васпитачима и успешну припрему детета (*Графикон 17*).

Графикон 17. Расподела одговора родитеља по нивоу информисаности о припреми детета за школу

Већина родитеља (83,4%) изјавила је да је барем делимично информисана о начинима припреме детета за школу, што указује на релативно добар ниво доступности и прихватања информација. Међутим, значајан проценат (16,6%) родитеља осећа недостатак информисаности, што указује на потребу за унапређењем комуникације и додатном подршком како би сви родитељи имали приступ неопходним сазнањима за бољу припрему деце.

Упитани родитељи имали су могућност да у слободној форми наведу које активности код куће сматрају важним за припрему детета за полазак у школу. Овим питањем се желело сагледати на који начин породице доприносе развоју школских навика, самосталности и предзнања код деце и то је приказано *Табелом 1*.

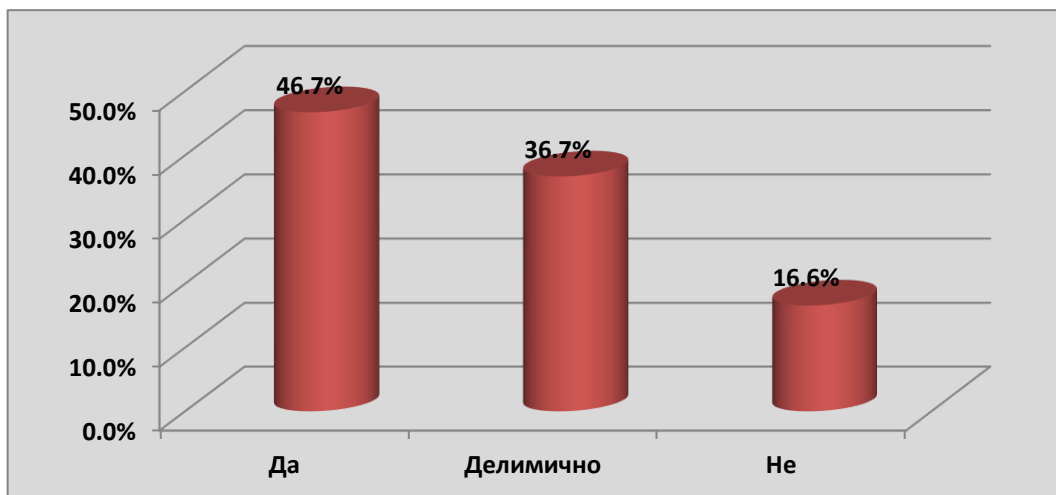
Табела 1: *Најчешће активности које родитељи наводе као важне за припрему детета за школу*

Ред. бр.	Категорија активности	Број родитеља (n = 30)	%
1	Читање књига и прича	22	73,3 %
2	Вежбе писања и цртања	18	60,0 %
3	Разговор и развој речника	15	50,0 %
4	Радне навике (седење, пажња, праћење упутства)	14	46,7 %
5	Игре за развој логичког мишљења (слагалице, меморије)	13	43,3 %
6	Бројање и основне математичке активности	12	40,0 %
7	Учење самосталности (облачење, спремање ствари)	10	33,3 %
8	Развој социјалних вештина (дељење, сарадња)	8	26,7 %
9	Ограничено коришћење екрана / дигиталних уређаја	5	16,7 %
10	Остало (припрема ужине, обављање кућних послова)	3	10,0 %

Највећи број родитеља (73,3%) као најважнију активност наводи читање књига и прича, затим вежбе писања и цртања (60%) и разговор са дететом ради развоја речника (50%). Знатно мањи број родитеља истиче значај ограничавања дигиталних уређаја и укључивања деце у кућне обавезе, што указује да се мање пажње посвећује развоју самосталности и социјално-емоционалних вештина.

** Васпитачи*

У наставку је приказан графички приказ (*Графикон 18*) одговора васпитача на питање које се односи на процену ангажованости родитеља у припреми деце за полазак у школу. Циљ овог питања је да се стекне увид у степен перцепције сарадње између породице и предшколске установе у контексту развојне спремности деце.

Графикон 18. Перцепција васпитача о укључености родитеља у припрему деце за школу

Већина васпитача (53,3%) сматра да су родитељи делимично укључени у припрему деце за школу, док само 26,7% оцењује њихово учешће као довољно. Истовремено, 20% васпитача наводи да родитељи нису укључени, што указује на потребу за јачањем комуникације и партнерства између породице и установе.

Васпитачи су у слободним одговорима навели активности родитеља које највише доприносе припреми деце за полазак у школу. Табела 2 пружају увид у перцепцију васпитача о улози породице у развоју предшколских компетенција код деце.

Табела 2: Најзначајније активности родитеља у припреми детета за полазак у школу (по мишљењу васпитача)

Активност родитеља	Број васпитача који су навели	(%)
Читање прича и књига са дететом	8	53%
Помоћ у учењу слова, бројева и боја	6	40%
Игре које развијају фину моторику	5	33%
Разговори и подстицање дечје радозналости	4	27%
Заједничко учешће у радионицама или активностима у вртићу	3	20%
Организација времена и рутина за учење	2	13%
Остало (шетање, музика, цртање и сл.)	3	20%

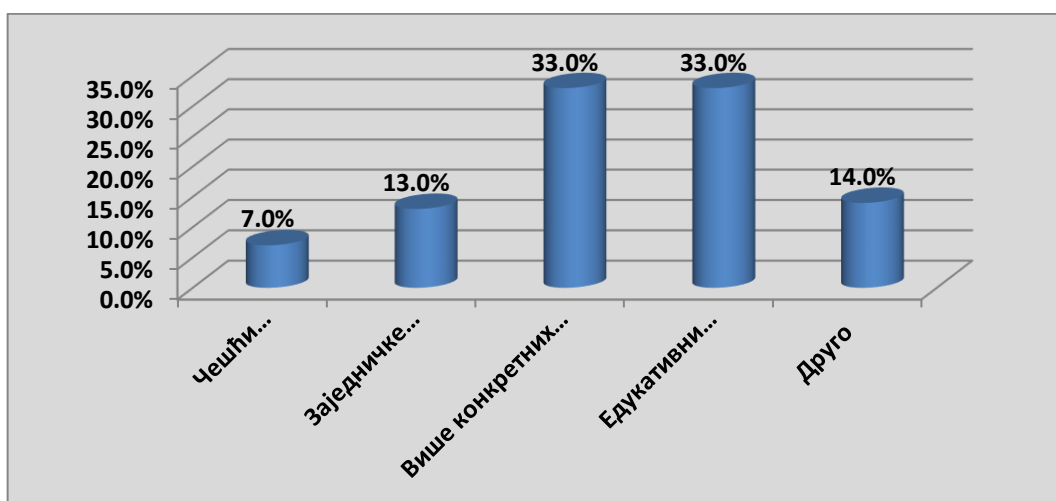
Према мишљењу васпитача, читање прича и књига са дететом представља најзначајнију активност коју родитељи обављају у припреми за школу, што је навело 53% испитаника. Такође, велики број васпитача истиче важност помоћи у учењу основних знања као што су слова и бројеви (40%), као и активности за развој fine моторике (33%). Ови одговори указују на препознавање ширег спектра активности које родитељи треба да пружају како би подржали когнитивни и моторички развој детета. Активно укључивање родитеља у радионице и организовање времена за учење такође су наглашени као важни фактори успешне припреме детета за школу.

3.4. Предлози за унапређење сарадње

Овај део је посвећен предлозима родитеља и васпитача за унапређење сарадње у процесу припреме деце за полазак у школу. Анализа ових предлога пружа увид у конкретне кораке који могу допринети јачању партнерства и побољшању комуникације између двеју страна.

* *Родитељи*

У *Графикону 19* су представљени добијени резултати испитивања ставова родитеља о предлозима за унапређење сарадње са васпитачима.

Графикон 19. Предлози родитеља за побољшање сарадње са васпитачима

Резултати показују да већина родитеља (60%) сматра да би чешћи индивидуални разговори били најефикаснији начин за унапређење сарадње са васпитачима, што указује на потребу за директнијом и персонализованом комуникацијом. Заједничке радионице родитеља и деце подржало је 40% испитаника, док 50% родитеља сматра да би више конкретних савета васпитача допринело бољој сарадњи. Едукативне материјале за родитеље као користан предлог истакло је 30%, док је 10% навело друге облике сарадње као значајне. Ови подаци указују на важност интерактивног приступа и сарадње засноване на дијалогу.

Испитани родитељи су имали прилику да слободно предложе начине за унапређење сарадње између вртића и породице у контексту припреме деце за полазак у школу. Њихови одговори су категорисани и приказани у *Табели 3*.

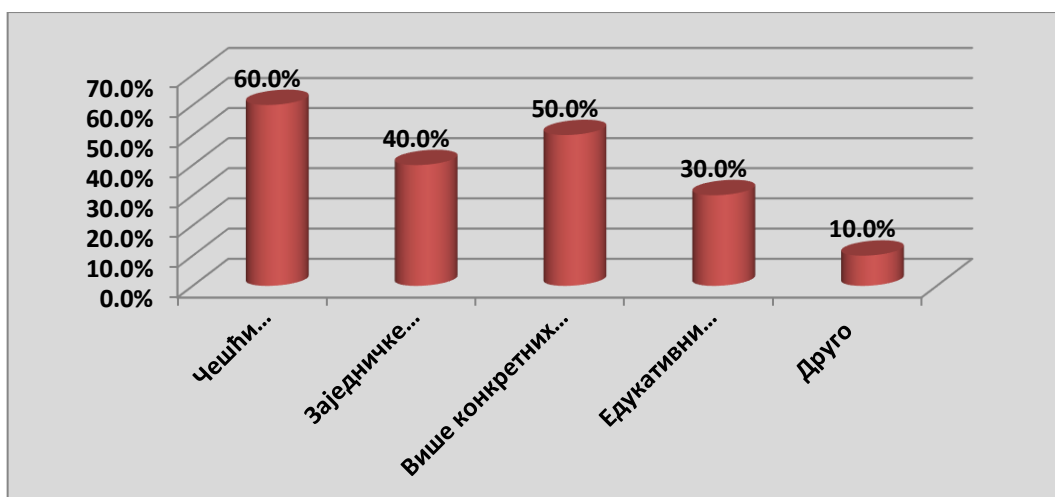
Табела 3: Приказ најчешћих предлога родитеља за унапређење сарадње вртића и породице у припреми деце за полазак у школу

Бр.	Категорија одговора	Број родитеља	Процент (%)
1.	Више заједничких активности деце, родитеља и васпитача	12	40%
2.	Чешће информисање родитеља о напретку деце	8	26,7%
3.	Радионице за родитеље и саветовања	6	20%
4.	Јачање сарадње са школом (посете, припремни програми)	4	13,3%

Највећи број родитеља (40%) предложио је више заједничких активности за родитеље и децу. Чешће информисање о развоју деце истакло је 26,7%, радионице и саветовања 20%, а бољу сарадњу са школом 13,3% родитеља.

* *Васпитачи*

Графикон 20 приказује мишљења васпитача о најделотворнијим облицима сарадње са родитељима. Испитаници су могли одабрати више опција, укључујући родитељске састанке, индивидуалне разговоре, радионице и саветовалишта, чиме је приказана разноликост у пракси сарадње са породицом.

Графикон 20. Предлози васпитача за унапређење сарадње са родитељима

Највећи број васпитача (86,7%) издвојио је заједничке радионице као најефикаснији облик сарадње, што указује на значај интерактивног и искуственог приступа који повезује све учеснике васпитно-образовног процеса. Индивидуални саветодавни разговори су такође препознати као важни (60%), док је мањи број

испитаника преферирао семинаре (33,3%) или писане материјале (26,7%), што може указивати на потребу за личнијим и динамичнијим приступима у комуникацији са родитељима. Одговори у категорији „друго“ указују на потребу за више простора за неформалну и двосмерну комуникацију, попут отворених дана или форума.

У наставку је приказан преглед личних предлога и искустава васпитача који су, по њиховом мишљењу, допринели унапређењу сарадње са родитељима у васпитно-образовном процесу. Одговори су прикупљени у форми отвореног питања и обрађени у Табели 4.

Табела 4: Приказ личних предлога и искустава васпитача унапређења сарадње са родитељима

Р.бр	Сажетак предлога / искуства	Број поновљених одговора	Процент (%)
1	Организација заједничких радионица и активности са децом и родитељима	12	40%
2	Отворена и редовна комуникација путем Вибер група или родитељских састанака	8	26,7%
3	Индивидуални разговори и консултације са родитељима	5	16,7%
4	Похвала и истицање позитивних примера дечјег напретка родитељима	3	10%
5	Сарадња у оквиру пројеката и заједничко планирање садржаја активности	2	6,6%

На основу слободних одговора испитаних васпитача, најчешће се као ефективна стратегија унапређења сарадње са родитељима издвајају заједничке радионице, што је навело 40% учесника. Следећи по фреквенцији су одговори који се односе на отворену комуникацију (26,7%) и индивидуалне консултације (16,7%). Ово указује да васпитачи препознају значај интеракције, транспарентности и заједничког учешћа у раду са родитељима као кључне факторе за развој партнерских односа.

3.5. Ставови родитеља и васпитача о очекивањима и улози у припреми детета

У овом поглављу анализирају се ставови родитеља и васпитача у вези са очекивањима, навикама и улогом сваке стране у припреми детета за полазак у школу. Посебна пажња посвећена је томе како родитељи и васпитачи перципирају свој допринос развоју когнитивних, социјалних и самосталних вештина детета, као и утицају тих активности на успешну транзицију у школско окружење.

* Родитељи

Једно од питања истраживања односило се на очекивања родитеља од васпитача у припреми детета за школу. Родитељи су слободно изражавали своја очекивања, која су затим категоризована и приказана у Табели 5.

Табела 5: Очекивања родитеља од васпитача у припреми детета за школу

Ред. бр.	Категорија очекивања	Број родитеља	%
1	Развијање предчиталачких и предматематичких вештина	22	73.3%
2	Подстицање самосталности и саморегулације	20	66.7%
3	Развијање комуникацијских и социјалних вештина	18	60.0%
4	Упознавање детета са школским рутинама и правилима	15	50.0%
5	Редовно информисање родитеља о напредовању детета	14	46.7%

Анализа резултата показује да родитељи највише очекују од васпитача развијање предчиталачких и пред-математичких вештина (73,3%), што указује на нагласак на когнитивном развоју детета. Следећа по значају су очекивања везана за подстицање самосталности и саморегулације (66,7%) и развијање комуникацијских и социјалних вештина (60%), што показује да родитељи препознају и важност социјално-емоционалног развоја. Половина испитаника (50%) истиче значај упознавања детета са школским рутинама, док 46,7% родитеља наглашава потребу за редовним информисањем о напредовању детета. Ови резултати указују на то да родитељи очекују

свеобухватан приступ васпитача, који обухвата како когнитивни, тако и социјално-емоционални развој, као и континуирану комуникацију са породицом.

Родитељи су испитани о њиховим очекивањима од себе у процесу припреме детета за школу. Родитељима је омогућено да слободно изразе своја очекивања, а одговори су затим категорисани и приказани у *Табели 6*.

Табела 6: *Очекивања родитеља од себе у припреми детета за школу*

Ред. бр.	Очекивања родитеља	Број родитеља	Процент (%)
1	Континуирано подржавати учење код куће	22	73,3%
2	Развијати радне навике и самосталност детета	20	66,7%
3	Подстицати комуникацију и социјалне вештине	18	60%
4	Сарађивати и комуницирати са васпитачима	16	53,3%
5	Обезбедити сигурно и подстицајно породично окружење	15	50%

Резултати показују да родитељи највише истичу потребу за континуираном подршком учењу код куће (73,3%), што указује на свест о сопственој улози у когнитивном развоју детета. Значајан број родитеља (66,7%) истиче развијање радних навика и самосталности, док 60% родитеља наглашава подстицање комуникацијских и социјалних вештина. Око половине испитаника сматра да је важно редовно сарађивати са васпитачима (53,3%) и обезбедити сигурно породично окружење (50%).

У оквиру овог питања испитано је на који начин родитељи код куће подстичу навике које доприносе припреми детета за школу. Родитељима је омогућено да слободно наведу своје праксе, а одговори су затим категорисани у *Табели 7*, како би се виделе најчешће активности и приступи.

Табела 7: Начини на који родитељи развијају навике код детета за школу

Ред. бр.	Навике и активности	Број родитеља	Процент (%)
1	Свакодневно читање прича и књига	22	73,3%
2	Вежбе писања и цртања	18	60%
3	Разговор и проширивање речника	15	50%
4	Организација времена и рутина	14	46,7%
5	Подстицање самосталности у обављању задатака	13	43,3%
6	Игре за развој логичког мишљења и концентрације	12	40%

Родитељи најчешће наглашавају читање прича и књига као најзначајнију активност (73,3%), што показује бригу о важности когнитивног и језичког развоја. Вежбе писања и цртања следе са 60%, док 50% родитеља истиче значај развоја речника кроз разговор. Око половине родитеља подстиче организацију времена, самосталност и логичко мишљење детета. Резултати указују да родитељи практично спроводе различите активности које комбинују когнитивни, социјални и самостални развој, у складу са припремом за школу.

Следеће питање, приказано у *Табели 8* испитивало је које активности или понашања родитеља, родитељи сами сматрају најкориснијим за развој детета у процесу припреме за школу.

Табела 8: Активности и понашања родитеља која највише помажу детету

Ред. бр.	Активности/понашања	Број родитеља	Процент (%)
1	Читање и причање са дететом	23	76,7%
2	Подстицање самосталности и одговорности	20	66,7%
3	Игре и активности за развој когнитивних и моторичких вештина	18	60%
4	Подршка у учењу и задацима	15	50%
5	Разговор и подстицање комуникацијских вештина	14	46,7%

Родитељи као најкорисније активности истичу читање и причање са дететом (76,7%), што указује на значај језичког и когнитивног развоја. Подстицање самосталности и одговорности је такође високо рангирано (66,7%), што показује да родитељи препознају улогу самосталних навика у припреми за школу. Игре и активности за развој моторике и когнитивних способности, подршка у учењу и разговор о комуникацијским вештинама такође су значајни, наглашавајући свеобухватан приступ развоју детета.

Одговори приказани у *Табели 9* дају резултат на које активности или понашања родитеља, родитељи сами сматрају да могу негативно утицати на припрему детета за школу.

Табела 9: *Активности и понашања родитеља која могу ометати припрему детета*

Ред. бр.	Активности/понашања	Број родитеља	Процент (%)
1	Прекомерно кориговање и контролисање детета	18	60%
2	Недостатак рутина и редовности у кућним активностима	15	50%
3	Недовољно укључивање у учење и активности	12	40%
4	Присуство стреса и конфликта у породици	10	33,3%
5	Честа употреба дигиталних уређаја	9	30%

Родитељи најчешће препознају прекомерно кориговање и контролисање као фактор који може ометати самосталност и развој детета (60%). Недостатак рутине и редовности у кућним активностима (50%) такође се истиче као важан фактор. Недовољно укључивање у учење и активности, присуство стреса и конфликта, као и честа употреба дигиталних уређаја, показују да родитељи свестан увид у факторе који могу негативно утицати на квалитет припреме детета за школу.

Овим питањем испитано је да ли родитељи препознају и могу да наведу конкретне примере добре праксе или успешне сарадње са васпитачима. Одговори приказани у *Табели 10* служе као индикатор ефикасности постојеће сарадње и као извор добрих примера који се могу применити или проширити у пракси.

Табела 10: Примери добре праксе и успеха у сарадњи са васпитачима

Ред. бр.	Примери добре праксе	Број родитеља	Процент (%)
1	Индивидуални разговори са васпитачем о напредовању детета	20	66,7%
2	Заједничке радионице родитеља и деце	18	60%
3	Конкретни савети и смернице за рад код куће	15	50%
4	Учешће у планирању активности у вртићу	10	33,3%
5	Добра комуникација путем апликација и порука	9	30%

Најчешће наведени примери добре праксе односе се на индивидуалне разговоре са васпитачем (66,7%) и заједничке радионице родитеља и деце (60%), што указује на значај директне интеракције и партнерства у образовном процесу. Родитељи такође истичу корисност конкретних савета и смерница за рад код куће (50%). Мањи проценат испитаника указује на учешће у планирању активности и коришћење дигиталних канала комуникације, што показује да се интеракција остварује и формалним и неформалним облицима сарадње.

Овим питањем испитано је које конкретне предлоге родитељи имају за унапређење сарадње са васпитачима у процесу припреме детета за полазак у школу. Одговори у *Табели 11* указују на потребе за интерактивнијим, информативнијим и партнерским приступом, као и на могуће моделе сарадње који би побољшали трансформацију знања и вештина детета.

Табела 11: Предлози родитеља за унапређење сарадње вртића и породице

Ред. бр.	Предлог	Број родитеља	Процент (%)
1	Организација више заједничких активности родитеља и деце	12	40%
2	Чешће и конкретније информисање о развоју и напредовању детета	8	26,7%
3	Радионице и саветовања за родитеље	6	20%
4	Побољшање сарадње са школом ради континуитета	4	13,3%

Највише родитеља (40%) предлаже организацију интерактивних активности у којима учествују и деца и родитељи, што наглашава важност партнерског односа. Значење информисања о напретку детета истиче 26,7% родитеља, док радионице и саветовања за родитеље наводи 20% испитаника. Мањи проценат (13,3%) указује на потребу боље координације са школом, што потврђује свест о значају континуитета у образовању.

** Васпитачи*

Једно од важних питања у анкети било је да се испитају очекивања васпитача од родитеља у процесу припреме детета за полазак у школу. Циљ је био да се идентификују приоритети које васпитачи сматрају важним за успешну припрему, укључујући подршку у развоју когнитивних, социјалних и радних навика детета. Испитаницима је омогућено да слободно изразе своја очекивања, а одговори су затим категорисани и приказани у *Табели 12*.

Табела 12: Очекују васпитачи од родитеља у припреми детета за школу

Ред. бр.	Очекивање	Број васпитача	Процент (%)
1	Редовно учешће у активностима код куће (читање, учење слова/бројева)	12	80%
2	Подршка развоју радних навика и самосталности детета	11	73,3%
3	Сарадња и комуникација са васпитачима	10	66,7%
4	Позитиван став према образовању и мотивација детета	9	60%
5	Континуирано информисање о потребама и напредовању детета	8	53,3%

Васпитачи најчешће очекују од родитеља редовно учешће у активностима код куће, што је навело 80% испитаника, што указује на значај континуиране подршке код куће. Пратећа очекивања односе се на подршку развоју радних навика и самосталности (73,3%) и активну сарадњу и комуникацију са васпитачима (66,7%). Ови подаци потврђују да васпитачи сматрају партнерство породице и установе кључним за успешну припрему детета за школу.

Табела 13 идентификује активности и понашања родитеља које васпитачи сматрају посебно корисним за припрему детета за полазак у школу.

Табела 13: *Активности и понашања родитеља која помажу детету*

Ред. бр.	Активност / понашање	Број васпитача	Процент (%)
1	Читање и причање са дететом	13	86,7%
2	Помоћ у развоју радних навика (редовно учење, самостално извршавање задатака)	11	73,3%
3	Развој комуникацијских и социјалних вештина кроз разговор и игру	10	66,7%
4	Мотивисање детета за учење и позитиван став према школи	9	60%
5	Континуирана сарадња са васпитачима и интересовање за напредак детета	8	53,3%

Васпитачи најчешће истичу значај читања и причања са дететом (86,7%), што потврђује важност когнитивних активности код куће. Такође, наглашавају подршку у развоју радних навика и самосталности (73,3%), као и развој комуникацијских и социјалних вештина кроз интеракцију са родитељима (66,7%). Континуирана сарадња и позитиван став родитеља о учењу доприносе успешној транзицији детета у школу.

Табела 14 идентификује активности или понашања родитеља која васпитачи сматрају потенцијално ометајућим за припрему детета за полазак у школу.

Табела 14: *Активности или понашања родитеља која могу ометати припрему детета*

Ред. бр.	Активност / понашање	Број васпитача	Процент (%)
1	Прекомерна заштита и обављање задатака уместо детета	12	80%
2	Недовољно ангажовање и недостатак подршке код кућних активности	10	66,7%
3	Претерана употреба дигиталних уређаја (телефон, таблет, ТВ)	9	60%
4	Недоследност у кућним рутинама и навикама	7	46,7%
5	Лоша комуникација или недовољна сарадња са васпитачима	6	40%

Васпитачи најчешће истичу прекомерну заштиту и обављање задатака уместо детета (80%) као најзначајнију препреку, што може смањити развој самосталности. Недовољно ангажовање родитеља (66,7%) и претерана употреба дигиталних уређаја (60%) такође представљају честа ометања. Недоследност у рутинама и лоша комуникација с васпитачима могу додатно отежати ефективну припрему детета за школу.

Табела 15 истражује начине на који родитељи могу побољшати сарадњу са васпитачима у процесу припреме детета за школу. Циљ је био да се идентификују конкретне стратегије и активности које би олакшале партнерство и допринеле успешнијој адаптацији детета. Васпитачима је омогућено да слободно изразе своје ставове, а одговори су категорисани и приказани у табеларном облику.

Табела 15: Начини на које родитељи могу побољшати сарадњу са васпитачима

Ред. бр.	Предлог / активност	Број васпитача	Процент (%)
1	Редовна и конструктивна комуникација са васпитачима	13	86,7%
2	Активно учешће у кућним задацима и развојним активностима	11	73,3%
3	Учешће у радионицама и заједничким активностима у вртићу	10	66,7%
4	Прихватање савета и смерница васпитача	9	60%
5	Подршка развоју самосталности и одговорности детета код куће	8	53,3%

Васпитачи сматрају да редовна и конструктивна комуникација са родитељима (86,7%) представља најважнији предуслов за успешну сарадњу. Активно укључивање родитеља у кућне активности и развој детета (73,3%) као и учешће у радионицама и заједничким активностима у вртићу (66,7%) такође се истичу као значајни фактори. Прихватање савета васпитача и подршка развоју самосталности детета код куће доприносе дубљем партнерству и бољој припреми детета за полазак у школу.

Табела 16 идентификује примере добре праксе и успеха у сарадњи са родитељима, како би се илустровале успешне стратегије и активности које позитивно утичу на припрему детета за школу.

Табела 16: Примери добре праксе у сарадњи са родитељима

Ред. бр.	Пример добре праксе	Број васпитача	Процент (%)
1	Редовна комуникација и индивидуални разговори са родитељима	12	80%
2	Заједничке радионице родитеља и деце	10	66,7%
3	Континуирано праћење напретка детета и информисање родитеља	9	60%
4	Укључивање родитеља у пројектне активности и тематске недеље	8	53,3%
5	Сарадња у развоју радних навика и самосталности детета	7	46,7%

Васпитачи наглашавају да редовна комуникација и индивидуални разговори са родитељима (80%) представљају најуспешнију праксу у побољшању сарадње. Заједничке радионице (66,7%) и континуирано информисање о напретку детета (60%) такође се истичу као ефикасни облици партнерства. Укључивање родитеља у тематске активности и подршка развоју радних навика детета доприносе квалитетнијој припреми за школу и јачању поверења између васпитача и породице.

Табела 17 приказује предлоге васпитача за унапређење припреме детета за школу кроз сарадњу са родитељима, са циљем идентификовања активности које доприносе јачању партнерства и ефикасности васпитно-образовног процеса.

Табела 17: Предлози васпитача за унапређење сарадње са родитељима

Ред. бр.	Предлог	Број васпитача	Процент (%)
1	Чешћи индивидуални разговори са родитељима	12	80%
2	Организација заједничких радионица и активности са децом	11	73,3%
3	Прецизнији и конкретнији савети о развоју и навикама детета	10	66,7%
4	Обезбеђивање едукативних материјала за родитеље	9	60%
5	Континуирана подршка и информисање о напретку детета	8	53,3%

Васпитачи истичу да је честа и конкретна комуникација са родитељима (80%) кључна за побољшање припреме детета. Заједничке радионице и активности (73,3%) омогућавају интерактиван приступ, а прецизни савети о развоју детета (66,7%) помажу родитељима да активно подрже учење код куће. Едукативни материјали и континуирана информација о напретку детета додатно јачају партнерство и квалитет припреме за школу.

4. ДИСКУСИЈА

Резултати спроведеног истраживања недвосмислено потврђују значај сарадње васпитача и родитеља у процесу припреме деце за полазак у школу, што је у складу са савременим теоријским моделима партнерства између породице и предшколске установе. Савремена педагошка схватања полазе од становишта да се припрема детета за школу не може посматрати као изолован процес који се одвија искључиво у оквиру установе, већ као резултат усклађеног деловања различитих система у којима дете одраста (Epstein, 2011; Bronfenbrenner, 1979). У том контексту, добијени налази указују да је квалитет сарадње између родитеља и васпитача један од кључних фактора успешне транзиције детета из предшколског у школско окружење.

Епстајнов модел шест типова сарадње наглашава значај комуникације, учења код куће, родитељског укључивања и партнерског доношења одлука (Epstein, 2011), што се у великој мери одражава и у резултатима овог истраживања. Испитаници обе групе истичу потребу за редовном, јасном и садржајном комуникацијом, као и за конкретним смерницама које васпитачи пружају родитељима у циљу подршке развоју детета. Истовремено, резултати показују да родитељи у значајној мери препознају своју улогу у процесу припреме детета, али да постоје разлике у разумевању начина и обима њиховог ангажовања.

Посматрано кроз призму Бронфенбренерове еколошке теорије развоја, дете се налази у центру система утицаја, при чему су породица и предшколска установа кључни микросистеми чија међусобна повезаност има директан утицај на развој детета (Bronfenbrenner, 1979). Добијени резултати указују да усклађено деловање ова два система, кроз заједничке активности, доследне васпитне поступке и међусобно разумевање, значајно доприноси развоју радних навика, самосталности и социјалних вештина деце, што представља важну основу за полазак у школу.

Истраживање је показало да родитељи у великом проценту исказују позитиван став према сарадњи са васпитачима и препознају њен значај за добробит детета и његову успешну адаптацију на школско окружење. Они од васпитача најчешће очекују стручну подршку, јасне и применљиве смернице за развој когнитивних и социјално-емоционалних вештина, као и редовно информисање о напретку детета. Ови налази указују на високо развијену свест родитеља о значају партнерског односа са

предшколском установама, али и на потребу да се та сарадња додатно структурира и унапреди.

Са друге стране, резултати који се односе на перцепцију васпитача указују на умеренији став у погледу степена укључености родитеља. Иако васпитачи у потпуности препознају значај сарадње са породицом, они често процењују да је родитељски ангажман недовољно континуиран и да варира у зависности од индивидуалних околности. Ова разлика у перцепцијама између родитеља и васпитача указује на постојање такозваног „перцептивног јаза“, који може утицати на квалитет и стабилност партнерског односа (Hornby & Lafaele, 2011).

Разлике у процени степена укључености могу се тумачити различитим разумевањем појма активне улоге родитеља у припреми детета за школу. Родитељи под активним учешћем најчешће подразумевају активности које се реализују у кућном окружењу, као што су читање, разговор са дететом, вежбе писања и цртања, као и заједничко провођење времена. Насупрот томе, васпитачи већу важност придају континуитету сарадње, доследности у васпитним поступцима и видљивој укључености родитеља у рад предшколске установе. Овај налаз указује на потребу за јаснијим дефинисањем улога и међусобних очекивања, као и за унапређењем двосмерне комуникације као основе квалитетног партнерства.

Анализа одговора на отворена питања показала је да родитељи код куће најчешће подстичу развој радних навика, самосталности и концентрације детета кроз различите активности, попут читања прича, писања, играња логичких игара и укључивања детета у свакодневне обавезе. Ове активности представљају важан аспект припреме за школу и указују на активну улогу породице у развоју детета. Међутим, истраживање је указало и на постојање навика које могу ометати квалитетну припрему, као што су претерано коришћење дигиталних уређаја, недоследност у постављању правила и недовољно времена проведеног у директној интеракцији са дететом.

Добијени резултати такође показују да је код родитеља често нагласак стављен на когнитивне и језичке аспекте припреме за школу, док су социјално-емоционалне вештине, саморегулација и развој емоционалне зрелости у нешто мањој мери заступљени. Овај налаз указује на потребу за додатном едукацијом родитеља о значају холистичког приступа развоју детета, који подразумева уравнотежен развој

когнитивних, социјалних, емоционалних и самосталних компетенција, као предуслова успешне школске адаптације.

Васпитачи истичу да позитиван утицај на припрему детета имају родитељи који показују доследност у васпитним поступцима, подстичу развој рутине и активно сарађују са предшколском установом. Ови налази потврђују постојање јасне међусобне зависности између навика које се развијају у породичном окружењу и квалитета васпитно-образовног рада у установи, што додатно наглашава значај усклађеног деловања породице и васпитача.

Идентификовани изазови и баријере у сарадњи, као што су недостатак времена, различита очекивања и недовољна информисаност, значајно утичу на ефективност партнерства и квалитет припреме детета за школу. Чињеница да ове препреке препознају и родитељи и васпитачи указује на то да проблеми у сарадњи нису последица недостатка мотивације, већ пре свега организационих и структурних ограничења. Овакви налази упућују на потребу системског приступа у унапређењу сарадње, кроз бољу организацију комуникације, јасније дефинисање улога и стварање услова за активније укључивање породице.

Предлози за унапређење сарадње, које су навели испитаници, попут организовања заједничких радионица, индивидуалних разговора и отворених облика комуникације, указују на постојање спремности обе стране за јачање партнерског односа. Ови резултати представљају значајну практичну импликацију истраживања и могу послужити као основ за креирање конкретних програма подршке родитељима и васпитачима у процесу припреме деце за полазак у школу.

При тумачењу добијених резултата неопходно је имати у виду одређена ограничења истраживања, која се односе на величину и структуру узорка, као и на примену метода самопроцене. Ипак, упркос наведеним ограничењима, резултати пружају релевантан и реалан увид у актуелну праксу сарадње васпитача и родитеља и могу послужити као основа за даља, обимнија истраживања, као и за унапређење васпитно-образовне праксе у области припреме деце за полазак у школу.

У целини посматрано, добијени налази потврђују да сарадња васпитача и родитеља представља кључни фактор успешне припреме деце за полазак у школу, али и да постоји значајан простор за њено даље унапређивање. Јачање партнерских односа,

унапређење комуникације и систематско укључивање родитеља у васпитно-образовни процес могу значајно допринети успешнијој транзицији детета у школско окружење и његовом целокупном развоју.

5. ПРЕДЛОЗИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПРАКСЕ

Полазећи од резултата спроведеног истраживања, као и релевантних теоријских полазишта, могу се издвојити конкретни предлози за унапређење сарадње између породице и предшколске установе у процесу припреме деце за полазак у школу. Добијени налази указују да, иако сарадња постоји и препознаје се као значајна од стране обе групе испитаника, постоји простор за њено даље унапређење кроз систематичнији, континуиранији и јасније структуриран приступ.

а. Унапређење комуникације између породице и предшколске установе

Резултати истраживања показују да и родитељи и васпитачи комуникацију препознају као кључни елемент успешне сарадње, али истовремено указују на потребу њеног унапређења. Недовољна учесталост контаката, временска ограничења и различита очекивања често представљају препреке у изградњи квалитетног партнерског односа.

У том смислу, неопходно је развијати различите облике двосмерне комуникације који ће омогућити благовремену размену информација о развоју, потребама и напредовању детета. Поред традиционалних родитељских састанака, препоручује се увођење индивидуалних консултација, тематских радионица, као и коришћење савремених дигиталних алата у информативне сврхе, уз јасно дефинисана правила и циљеве њихове примене. Континуирана и транспарентна комуникација доприноси изградњи међусобног поверења и ствара основ за активније укључивање родитеља у васпитно-образовни процес.

б. Јачање улоге родитеља у припреми детета за полазак у школу

Истраживање је показало да родитељи препознају сопствену улогу у припреми детета за школу, посебно кроз развој радних навика, самосталности и основних когнитивних вештина. Међутим, уочена је потреба за додатном подршком родитељима у разумевању начина на који могу на адекватан и развојно примерен начин да допринесу овом процесу.

Унапређење праксе подразумева организовање едукативних активности усмерених на родитеље, као што су предавања, радионице и информативни материјали, који би им пружили смернице за подстицање дететовог развоја у кућном окружењу. Посебан акценат треба ставити на значај уравнотежене употребе дигиталних уређаја,

подстицање читања, разговора и логичких активности, као и на развијање позитивних ставова детета према учењу. Оваквим приступом родитељи се оснажују да преузму активнију и свеснију улогу у припреми детета за школске обавезе.

в. Подршка васпитачима и професионални развој

Васпитачи у истраживању истичу да је за успостављање квалитетне сарадње са родитељима неопходна адекватна стручна припремљеност и институционална подршка. Савремени захтеви васпитно-образовне праксе подразумевају да васпитачи, поред педагошких компетенција, поседују и развијене комуникационе и саветодавне вештине.

Унапређење праксе у овом домену подразумева континуирано стручно усавршавање васпитача у области партнерског рада са породицом, кроз семинаре, обуке и размену искустава. Такође, важно је обезбедити услове који ће васпитачима омогућити довољно времена и ресурса за индивидуални рад са родитељима. Јачањем професионалних компетенција васпитача ствара се основ за ефикаснију сарадњу и квалитетнију подршку детету у процесу транзиције у школско окружење.

г. Организациони и институционални аспекти сарадње

Резултати истраживања указују да се сарадња између породице и предшколске установе не може посматрати искључиво на индивидуалном нивоу, већ да значајну улогу имају и организациони и институционални фактори. Јасно дефинисане процедуре, планови сарадње и подршка руководства установе представљају важне предуслове за њено успешно функционисање.

У том контексту, препоручује се да предшколске установе развијају стратешки приступ сарадњи са породицом, који ће бити интегрисан у годишње планове рада. Повезивање предшколске установе са основним школама, кроз заједничке активности и размену информација, може додатно допринети континуитету у васпитно-образовном процесу и олакшати детету прелазак у ново образовно окружење.

Предлози за унапређење сарадње, као што су чешћи индивидуални разговори, радионице за родитеље и децу, јасније смернице, едукативни материјали и интерактивни облици рада, указују на практичне могућности за побољшање трансфера знања и развоја компетенција детета. Може се закључити да ефективна сарадња захтева

системски приступ који укључује континуирани дијалог, усмерене активности код куће, активну ulogu васпитача и родитеља, као и усклађеност очекивања, што директно доприноси успешности транзиције детета у школско окружење.

6. ЗАКЉУЧАК

Закључна разматрања овог мастер рада указују на изузетан значај сарадње родитеља и васпитача као једног од кључних фактора у процесу припреме деце за полазак у школу. Полазак у школу представља једну од најважнијих развојних транзиција у детињству, која од детета захтева прилагођавање новим образовним, социјалним и емоционалним захтевима. Успешност ове транзиције у великој мери зависи од квалитета подршке коју дете добија у свом непосредном окружењу, пре свега у породици и предшколској установи. Управо зато, усклађено деловање ових система представља основу за стварање континуитета у васпитно-образовним утицајима и обезбеђивање стабилног и подстицајног окружења за дете.

Анализа релевантних теоријских полазишта показала је да савремена педагошка и развојно-психолошка схватања наглашавају партнерски однос између породице и институција раног васпитања и образовања. Епстајнов модел шест типова сарадње указује на различите облике и нивое укључивања родитеља у образовни процес, док Бронфенбренерова еколошка теорија развоја истиче значај међусобне повезаности система у којима дете одраста. Ови теоријски оквири пружају чврсту основу за разумевање сложености односа између породице и предшколске установе и потврђују да квалитетна сарадња представља неопходан предуслов оптималног развоја детета и његове успешне припреме за полазак у школу.

Резултати спроведеног истраживања потврђују теоријске поставке и указују на то да и родитељи и васпитачи препознају значај међусобне сарадње у процесу припреме детета за школу. Родитељи, у већини случајева, од васпитача очекују стручну подршку, редовно и благовремено информисање, као и конкретне смернице које ће им помоћи да код куће подстичу развој самосталности, радних навика и основних предшколских компетенција. Са друге стране, васпитачи истичу да је активна и континуирана улога родитеља неопходна како би се васпитно-образовни утицаји из предшколске установе наставили и у породичном окружењу.

Истраживање је такође указало на постојање разлика у перцепцији степена и начина родитељског ангажовања. Док родитељи активну улогу најчешће доживљавају кроз активности које се реализују у кућном окружењу, као што су читање, разговор, заједничко провођење времена и подстицање радних навика, васпитачи већи значај

придају континуитету сарадње, доследности у васпитним поступцима и видљивој укључености родитеља у живот и рад установе. Ова разлика у перцепцијама указује на постојање одређеног „перцептивног јаза“, који може утицати на квалитет и стабилност партнерског односа, уколико се не препозна и не адресира на адекватан начин.

Посматрано из практичне перспективе, резултати истраживања показују да родитељи код куће у значајној мери доприносе припреми детета за школу кроз развој радних навика, подстицање самосталности и когнитивних способности, као и кроз неговање комуникације и социјалних вештина. Ове активности представљају важан аспект припреме за школу и указују на свест родитеља о значају њихове улоге. Ипак, истраживање је указало и на постојање одређених навика које могу негативно утицати на процес припреме детета, као што су недоследност у постављању правила и прекомерна употреба дигиталних уређаја. Ови налази указују на потребу за континуираном едукацијом родитеља и пружањем јасних и применљивих смерница које ће им помоћи да своју улогу остварују на подстицајан и развојно адекватан начин.

Са аспекта предшколске установе, истиче се значај стручне припремљености васпитача и институционалне подршке за развој квалитетне сарадње са породицом. Организација родитељских састанака, радионица, индивидуалних разговора и израда информативних материјала препознају се као важни облици подршке који доприносе јачању партнерских односа. Истовремено, континуирано професионално усавршавање васпитача у области комуникације и сарадње са родитељима показује се као неопходан предуслов за успешну реализацију ових активности и унапређење васпитно-образовне праксе.

Истраживање је указало и на постојање одређених изазова у остваривању ефикасне сарадње између родитеља и васпитача. Као најчешће препреке издвајају се ограничено време родитеља, различита очекивања у погледу улога и одговорности, као и недовољна информисаност. Чињеница да ове препреке препознају обе стране указује на то да проблеми у сарадњи нису последица недостатка воље, већ пре свега организационих и структурних ограничења. Ови налази упућују на потребу системског приступа у унапређењу сарадње, који подразумева јасније дефинисање улога, унапређење двосмерне комуникације и стварање услова за активније укључивање породице у васпитно-образовни процес.

На основу добијених резултата може се закључити да постоји значајан простор за даље унапређење сарадње родитеља и васпитача у процесу припреме деце за полазак у школу. Препоруке за унапређивање праксе обухватају развој системских стратегија за јачање дијалога између породице и установе, едукацију родитеља о значају њихове улоге у раном образовању, као и стварање подстицајног институционалног оквира који ће омогућити континуирану и квалитетну сарадњу.

Такође, препоручује се да будућа истраживања обухвате шири и разноврснији узорак, као и различите типове предшколских установа, како би се добила свеобухватнија слика о изазовима и могућностима у области сарадње родитеља и васпитача. Укључивање различитих социокултурних контекста допринело би дубљем разумевању фактора који утичу на квалитет партнерских односа и омогућило формулисање конкретнијих и применљивијих препорука за васпитно-образовну праксу.

У целини посматрано, ефективна сарадња родитеља и васпитача не представља само предуслов квалитетне припреме детета за полазак у школу, већ и темељ за изградњу позитивног односа према учењу и образовању у целини. Овакво партнерство доприноси развоју самопоуздања, осећаја сигурности и припадности код детета, чиме се стварају услови за његов целовит и хармоничан развој и успешност у наредним фазама образовања.

7. ЛИТЕРАТУРА

1. Arnold, D. H., Zeljo A., & Doctoroff G. L. (2008). Parent involvement in preschool: predictors and the relation of involvement to preliteracy development. *School Psychology Review*, 37(1) 74-90. Доступно на: <https://scispace.com/pdf/parent-involvement-in-preschool-predictors-and-the-relation-3yuo1vdngl.pdf>
2. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press. Доступно на: <https://khoerulanwarbk.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/08/urie-bronfenbrenner-the-ecology-of-human-developbokos-z1.pdf>
3. Године узлета. (2019). *Основе програма предшколског васпитања и образовања*. Службени гласник Републике Србије. Доступно на: <https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>.
4. Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review. *Department for Education and Skills*. Доступно на: https://www.nationalnumeracy.org.uk/sites/default/files/documents/impact_of_parental_involvement/the_impact_of_parental_involvement.pdf
5. Deslandes, R. (2009). Family involvement with children's homework: A review of research. *Educational Psychology Review*, 21(1), 1–17. Доступно на: <https://doi.org/10.1007/s10648-009-9110-5>
6. Deslandes, R. (2009). Parental Involvement in School: A Literature Review. *Educational Review*, 61(2), 123–136.
7. Deslandes, R. (Ed.). (2009). *International perspectives on contexts, communities and evaluated innovative practices: Family-school-community partnerships*. Routledge. Доступно на: https://www.routledge.com/International-Perspectives-on-Contexts-Communities-and-Evaluated-Innovative-Practices-Family-School-Community-Partnerships/Deslandes/p/book/9780415852272?utm_source=chatgpt.com
8. Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Westview Press. Доступно на: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/ERIC-ED467082/pdf/ERIC-ED467082.pdf>
9. Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Routledge.

10. Крњаја, Ж. Мишкељин, Л. (2006). *Одучења ка подучавању*. Београд: Лаћарак, AM Graphic.
11. Павловић Бренеселовић, Д. (2012). Односи на раним узрастима, у А. Бауцал (Ур.) *Стандарди за развој и учење деце раних узраста у Србији* (стр. 133-149). Београд: УНИЦЕФ и Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.
12. Павловић Бренеселовић, Д. Крњаја, Ж. (2017). *Калеидоскоп: основе диверсификованих програма предшколског васпитања и образовања*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет Универзитета у Београду.
13. Панић, Т. Дедај, М. Опсеница Костић, Ј. (2018). How Kindergarten Teachers Estimate the Need for Additional Support. In: Schmidt Krajnc, M., Rus Kolar, D. & Kranjec, E. (eds.) *Vloga inkluzivnega pedagoga v vzgoji in izobraževanju: Konferenčni zbornik*, стр. 189–200. Марибор: Универза в Марибору, Педагошка факултета. ISBN: 978-961-286-161-2 Доступно на: DOI: <https://doi.org/10.18690/978-961-286-161-2>
14. Pianta, R. C., & Kraft-Sayre, M. (1999). *Successful Kindergarten Transition: Your Guide to Connecting Children, Families, and Schools*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Co.
15. Powell, D. R., Son, H., File, N., & San Juan, R. R. (2010). Parentschool relationships and children's academic and social outcomes in public school prekindergarten. *Journal of School Psychology*, 48(4), 269-292. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/45100765_Parent-school_relationships_and_children's_academic_and_social_outcomes_in_public_school_pre-kindergarten
16. Serpell, Z. N., & Mashburn, A. J. (2011). Family-school connectedness and children's early social development. *Social Development*, 21(1), 21-46. Доступно на: <http://parented.wdfiles.com/local--files/social-development/Family%E2%80%93School%20Connectedness%20&%20Soc%20Dev.pdf>
17. Стојковић, И., Марков, З., & Јелић, М. (2017). Корелати опажања сарадње између родитеља и васпитача у предшколским установама, у М. Станчић, А. Тадићи Т. Николић Максић (Ур.) *Зборник радова са националног научног скупа Сусрети педагога: „Васпитање данас”* (стр.127-132), 29-30 септембар, Београд:

Одељење за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду и Педагошко друштво Србије.

18. UNICEF. (2012). *School Readiness: A Conceptual Framework*. New York: UNICEF. Доступно на: <https://resources.leicestershire.gov.uk/sites/resource/files/field/pdf/2020/1/7/School-readiness-a-conceptual-framework-UNICEF.pdf>
19. Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2004). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 96(4), 531–541. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/232598514_Family_Involvement_Questionnaire_A_multivariate_assessment_of_family_participation_in_early_childhood_education
20. Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. A., & Childs, S. (2004). Multiple dimensions of family involvement and their relations to behavioral and learning competencies for urban, low-income children. *School Psychology Review*, 33(4), 467-480. Доступно на: <https://repository.upenn.edu/server/api/core/bitstreams/26d4ad89-f6e5-442d-8d49-889189bdda29/content>
21. Hornby, G. (2011). *Parental Involvement in Childhood Education: Building Effective School-Family Partnerships*. New York: Springer. Доступно на: <https://rd.springer.com/content/pdf/bfm:978-1-4419-8379-4/1.pdf>
22. Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37–52. Доступно на: <https://doi.org/10.1080/00131911.2010.488049>

ПРИЛОЗИ

УПИТНИК ЗА РОДИТЕЉЕ

Тема: Сарадња родитеља и васпитача у припреми деце за полазак у школу

Поштовани родитељи,

Анкета је анонимна и служи искључиво у истраживачке сврхе у оквиру стручног рада. Ваши одговори ће нам помоћи да боље разумемо сарадњу између породице и предшколске установе и унапредимо припрему деце за полазак у школу. Молимо Вас да искрено одговорите на сва питања.

I. Ставови о значају сарадње са васпитачима

Ред. бр.	Тврдња	1	2	3	4	5
	1 – Уопште се не слажем 2 – Углавном се не слажем 3 – Нисам опредељен 4 – Углавном се слажем 5 – У потпуности се слажем					
1.	Сарадња са васпитачима је важна за добробит мог детета.					
2.	Комуникација са васпитачима ми помаже да боље разумем потребе свог детета.					
3.	Учествовање у активностима предшколске установе има позитиван утицај на дете.					
4.	Васпитачи и родитељи треба да буду партнери у припреми деце за школу.					
	Тврдња 1 – Врло мало 2 – Мало 3 – Умерено 4 – Значајно 5 – Веома много	1	2	3	4	5
5.	У којој мери као родитељ доприносите припреми свог детета за полазак у школу?					

II. Изазови и баријере у сарадњи

6. Колико често комуницирате са васпитачима о припреми деце за школу?

- а) Веома често
- б) Повремено
- в) Ретко
- г) Скоро никада

7. Шта Вам највише отежава сарадњу са васпитачима? (Можете заокружити више одговора)

- а) Недостатак времена
- б) Радно време установе
- в) Недовољно информација
- г) Неповерење/резерва према васпитачима
- д) Недовољна укљученост са обе стране
- ђ) Друго (навести): _____

8. На који начин најчешће комуницирате са васпитачима?

- а) Лично (разговор у вртићу)
- б) Телефоном
- в) Преко апликација/порука
- г) Само на родитељским састанцима
- д) Веома ретко/никако

III. Перцепција доприноса породице у припреми деце

9. Сматрате ли да сте довољно информисани о томе како да припремите дете за школу?

- а) Да
- б) Делимично
- в) Не

10. Које активности код куће сматрате важним за припрему детета за школу?

(слободан одговор)

IV. Предлози за унапређење сарадње

11. Шта би, по Вашем мишљењу, побољшало сарадњу са васпитачима?

- а) Чешћи индивидуални разговори
- б) Заједничке радионице родитеља и деце
- в) Више конкретних савета васпитача
- г) Едукативни материјали за родитеље
- д) Друго (навести): _____

12. Ваши предлози за бољу сарадњу вртића и породице у припреми деце за школу:
(слободан одговор)

V. Отворена питања о очекивањима, навикама и улози родитеља

13. Која су Ваша очекивања од васпитача у припреми детета за школу?

14. Која су Ваша очекивања од себе као родитеља у овом процесу?

15. На који начин код куће развијате навике које детету помажу да се припреми за школу?

16. Које активности или понашања родитеља сматрате да посебно помажу детету?

17. Које активности или понашања родитеља могу ометати припрему детета?

18. Да ли имате примере добре праксе или успеха у сарадњи са васпитачима које бисте поделили?

19. Које предлоге имате за унапређење припреме детета за школу кроз сарадњу породице и вртића?

УПИТНИК ЗА ВАСПИТАЧЕ

Тема: Сарадња васпитача и родитеља у припреми деце за полазак у школу

Поштоване колегинице и колеге,

Овај упитник је део истраживачког рада и намењен је прикупљању мишљења и искустава васпитача у вези са сарадњом са родитељима у контексту припреме деце за полазак у школу. Анкета је анонимна и прикупљени подаци ће бити коришћени искључиво у истраживачке сврхе. Унапред хвала на сарадњи!

I. Ставови о значају сарадње са родитељима

Ред. бр.	Тврдња 1 – Уопште се не слажем 2 – Углавном се не слажем 3 – Нисам опредељен 4 – Углавном се слажем 5 – У потпуности се слажем	1	2	3	4	5
1.	Сарадња са родитељима је кључна за успешну припрему деце за школу.					
2.	Успешна комуникација са родитељима доприноси развоју дечјих компетенција.					
3.	Учествовање родитеља у активностима вртића позитивно утиче на децу.					
4.	Сматрам да имам довољно знања и вештина да остварим партнерски однос са родитељима.					
	Тврдња 1 – Врло мало 2 – Мало 3 – Умерено 4 – Значајно 5 – Веома много	1	2	3	4	5
5.	У којој мери родитељи доприносе развоју предшколских компетенција код деце?					

II. Изазови и баријере у сарадњи

6. Колико често реализујете комуникацију са родитељима у вези са припремом деце за школу?

- а) Свакодневно
- б) Недељно
- в) Повремено
- г) Ретко

7. Са којим изазовима се најчешће сусрећете у сарадњи са родитељима? (Може више одговора)

- а) Недовољна заинтересованост родитеља
- б) Различита очекивања у односу на васпитача
- в) Недостатак времена са обе стране
- г) Слаба информисаност родитеља
- д) Комуникацијске баријере
- ђ) Друго (навести): _____

8. Колико родитељи активно учествују у активностима повезаним са припремом за школу?

- а) Веома активно
- б) Умерено активно
- в) Пасивно
- г) Не учествују

III. Перцепција доприноса породице

9. Сматрате ли да су родитељи довољно укључени у припрему детета за полазак у школу?

- а) Да
- б) Делимично
- в) Не

10. Које активности родитеља највише доприносе припреми деце за школу?
(слободан одговор)

IV. Предлози за унапређење сарадње

11. Шта бисте предложили као најефикасније начине за унапређење сарадње са родитељима?

- а) Заједничке радионице са децом и родитељима
- б) Индивидуални саветодавни разговори
- в) Едукативни семинари за родитеље
- г) Писана обавештења/брошуре са упутствима
- д) Друго (навести): _____

12. Ваш лични предлог или искуство које је допринело бољој сарадњи са родитељима:
(слободан одговор)

V. Отворена питања о очекивањима, навикама и улози родитеља

13. Која су Ваша очекивања од родитеља у припреми детета за школу?

14. Које активности или понашања родитеља сматрате да посебно помажу детету у припреми за школу?

15. Које активности или понашања родитеља могу ометати припрему детета?

16. На који начин родитељи могу боље да сарађују са Вама у припреми детета за школу?

17. Да ли имате примере добре праксе или успеха у сарадњи са родитељима које бисте поделили?

18. Које предлоге имате за унапређење припреме детета за школу кроз сарадњу породице и вртића?
